

28-DIK SZÁM. 1887.

BUDAPEST, JULIUS 10.

XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt félévre 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félévre 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre 3 •

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott vitélőj is csatolandó

GRÓF DESSEWFFY MARCZEL.

(1810—1886.)

A REGÉNYES fekvésű Szent-Mihály és főúri háza a legrokonszenvesebb képen örökítve meg Kazinczy Ferencz műveiben. Gyengéd, bárúti kezének művészi rajzát a szeretet színezi ki és a legbensőbb kegyelet zománcozza meg eszményi glóriával. Leveleiben és költeményeiben magasztalásra magasztalást halmoz, midőn főúri barátjáról, Dessewffy József grófról és ennek családjáról emlékezik. A szentmihályi kastelynál és lakóinál «nem ismert ő szebb házat». Tulajdonosánál és családjánál az ő eszményének megfelelőbb háznépét. Ékebben fog tolla, a díthiramb hangjába csap át lantja, midőn forrón magasztalt Szent-Mihályára tér.

Szent-Mihály széles tudományú, európai műveltségű ura, Szabolcsnak öt országgyűlésen ekesszólása által kitűnő követe, a nemzeti művelődés és irodalom fejlődésén élénk érdeklődéssel csüggő és szorgalmasan munkáló Dessewffy gróf Kazinczy szemeiben mintaképe volt egy valódi magyar arisztokratának.

Korán fejlődő írói tehetsége és az új életre kelő magyar litteratura szeretete által ösztönözve, még ifjú korában fölkereste levelével a nálánál tíz évvel idősebb széphalmi mestert. Kazinczy örömmel fogadta az alapos készütségű, komoly törekvésű főrangú ifjút a magyar irodalom gyémántjai közé, sűrű levelezésbe bocsájtkozott vele, melyet egyidőre kufsteini fogsága és véglegesen három évtized után bekövetkezett halála szakított félbe.

Levelezésük, e kortörténelmi adatokban gazdag irodalmi hagyomány nyomról nyomra mutatja föl, mint fejlett e két nemes szellem irodalmi viszonya a legbensőbb barátsággá, mint szövődött be lassanként a nyelv-reform, irodalomtörténet, æsthetika és a politikai közélet felmerülő kérdései körül váltott nagybecsű eszmecsereik közé családi életök apró örömeinek és gondjainak bizalomteljes tárgyalása.

Kazinczy irodalmi útbaigazításait és szolgáltatást Dessewffy gróf busásan megszolgáltá mesterének gazdasági tanácsaival, gyengéden nyújtott anyagi segélylyel és a magánélet számos apró szolgálatával. Kazinczy ünnepnek tartotta mindig, ha a szomszéd megyében Iakó barátját bányácskai Tuszkulánumban üdvözölheté, vagy ezer gondoljai közzül maga elszabadulhatott néhány napra Szent-Mihály derült családi körébe.

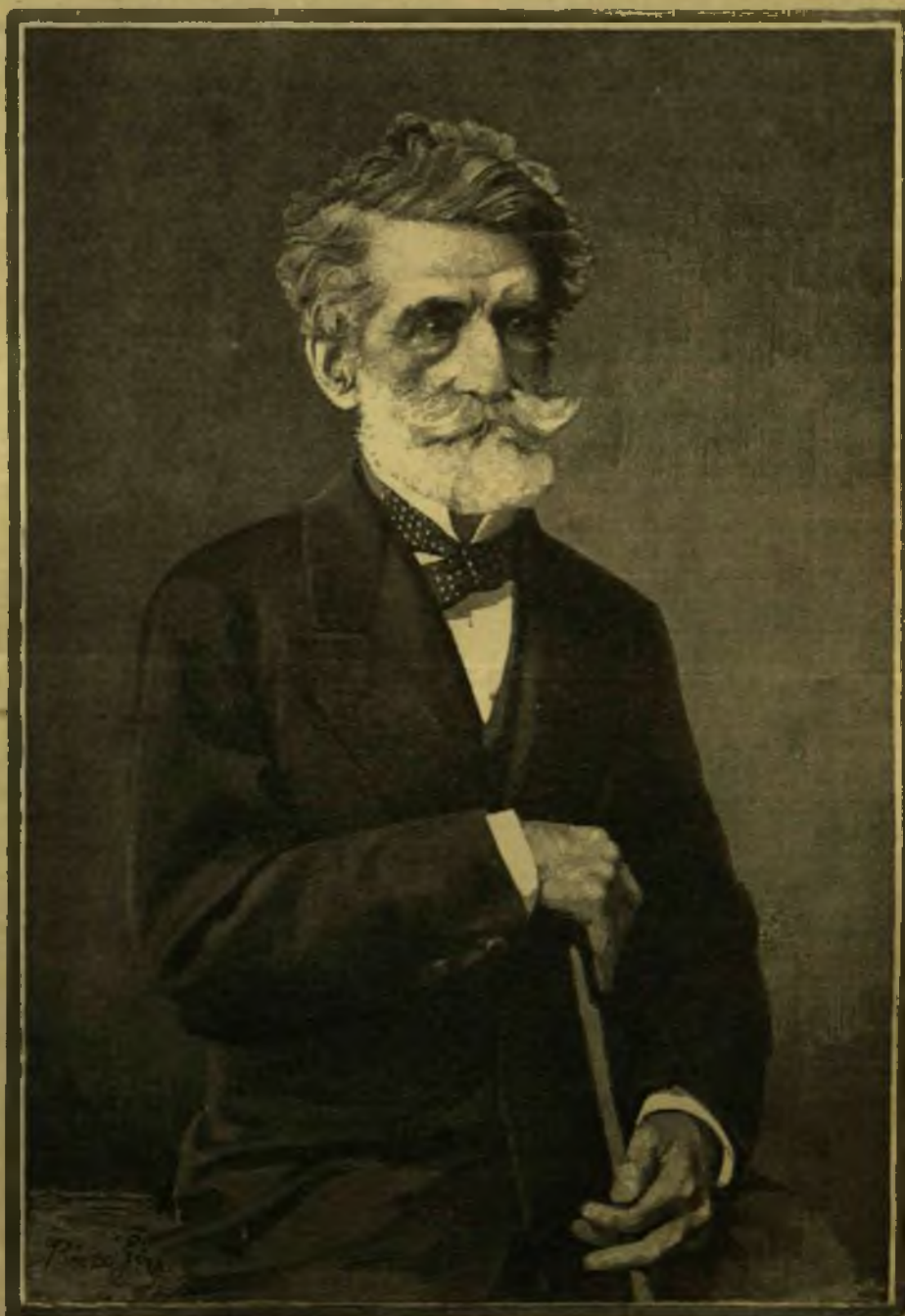
E család, mint Kazinczy leirja, valóban méltó

volt fejéhez. A «szép grófné», Eszterházy kanzellár unokája, gyermekei nevelésében és irodalmi munkájában férjének egyaránt tehetséges társa, bár a magyar nyelvet csakis asszonykorában sajátította el, a leghuzgóbb tisztelőjévé vált a hazai irodalomnak. Férjének az olvashatlanságig rossz írása miatt nagy kiterjedésű magyar, német, francia és deák levelezését, tollba mondas után, mind ő vitte. És Zemplén vármegye irattára ma is az ő keze írásában őrzi a Kazin-

czy és Dessewffy gróf által a Zempléni Emlék tárgyában szerkesztett jelentést.

«Ily háznál nem lehet gyermekeknek nagyokká nem neveltetni. Se gyermekek arcokra s természetükre is azok, a kiknek lenniök kell.» Mint egyik epigrammjában megörökíté:

«Egy fija volt Vénusnak s lányai hármak,
Néki fija három s lánya csak egy.
Virginie Eros, Aurél Marcellal, Emille charisok,
Anyjok Uranidé, az atyjok Apóll.»

GRÓF DESSEWFFY MARCZEL.

Biczó Géza rajza.

Virginie való leánya atyjának és lelkes s a leg-tisztább moralitású anyjának. «A három hasonlithatlan ifju»: Aurél, Marcell és Emil elragadták Kazinczyt a klasszikus és a nyugot-európai nyelvekben jártasságuk által. Különös örömet leltek a görög-német klasszicizmus mestere a tizedik élet-éven alig túlhaladt gyermekifjak görög nyelvtudományában. «Mindhárom tud görögül, még pedig, a mint hinni nem könnyű, Aurél, a legidősb, 14 éves korában Homér három első énekét könyv nélkül el tudta mondani; tizenöt éves korában már Segur «Morale et politique»-jének két kötetét és egy kötet angol szép-irodalmi munkát fordított le magyarra.

Az öreg Kazinczy az általa ennyire kitüntetett gyermekifjakban még örömet érte s részben megérte a jövőjükbe vetett fényes reményeinek teljességét.

A Kassán egy évtizeden át a magyar irodalom és tudomány fejlesztésére nagy sikerrel működött «Felső-Magyarországi Minerva» (1825—1836) mindjárt megjelenése első éveiben nem egy, alapos készütségre és választékos irányra nézve egyaránt jeles értekezésben találkozott nagyra válandó ifju barátjai korán érett szellemével. És kevéssel halála előtt gyönyörködött a megható látványban, midőn a három testvér, a fiui kegyelet munkájában szövetkezve, szállott egy röpíratban közösen sikra Széchenyi gróf «Világ»-jának (1831) édes apjuk ellen irányzott éles kimélytelenségei ellen.

«A hatvanéves öreg Dessewffy nem felelt többé Széchenyi támadására — írja Falk Miksa ez utóbbinak kitünő életrajzában. — Helyette három fia: Aurél, Emil, Marcell vállalta el a megtorlás művét. Közösen bocsátott ki a három testvér «Néhány szót az olvasóközönséghez a Hítel, Foglalat és Világ ügyében» — s Széchenyi stoicizmus megfőrt. Három szelleműs fiatal ember, kik fölveték az oly hatalmas kéz által ősz atyjoknak oda dobott keztyüt s úgy szólván testeikkel fődöztek a mélyen megbéztett ősz, ez sokkal meghatóbb látvány volt, hogysen Széchenyi meg ne indult volna rajta. Jól érezte, hogy könnyű volna ugyan neki a győzelem e harcban, hanem az egész nemzet a legyőzöttek részére állna s a legszebb borostyánkószorukkal ékesítné őket, az elesett gladiatorokhoz hasonlólag. Szíve és esze azt tanácsolták, hallgasson. Követte e tanácsot és hallgatott.»

Az élet pályájáról egymásután letűntekről emlékezve, jegyzi meg legújabbán megjelent «Tanulmányai»-ban Trefort, hogy a sors kegye ritkán tüntet ki testvéreket oly dusan az észnek ily fényes adományaival.

Kazinczy szentmihályi emlékezéseinek, a «Világ» és «Foglalat» megjelenésének kora régen múlt idők. Több múlt felszabadánál, hogy a magyar irodalom újjászületésének vezére «lehangyaltott agg fürteiben a széphalmi lak romjai között.»

A szellemes szép grófnő, a kedélyes Virginie comtesse is jó ideje elköltöztek utána a csendes emberek közé. Gróf Dessewffy József, a régi diéták ékesen szóló követe, Aurél fiával, a kitünő államférfiúval és Emillel, a nagy nemzetgazdával, a magyar akadémia elnökével évtizedek óta az ország elsiratott halottjai.

A szentmihályi klasszikus család tagjai közül a középső fítestvér: Marcell gróf maradt életben utolsónak, mint rég elpihent idők utolsó tanúja, visszamaradt tagja egy eltűnt társadalomnak, csak a jelen évi febr. 27-dikén hunyt el Főthon, hetvenhetedik életévében.

A közélet zajos teréről a nyugodt kontempláció magányába vonulva vissza, közel felszázadig elmélődött kedvenc eszméjén: az örök ember-nemi békén és létesítése etikai és politikai fel-tételein.

A tudós közönségre való tekintetből német nyelven kiadott és a hatvanas években a külföldön nagy feltűnést keltett alapvető műveben («Die Doctrin des menschheitlichen Friedens.» Pesth, bei Gustav Heckenast, 1861.), úgy mint kéziratban maradt és unokaöcsese, Dessewffy Aurél gróf által jelenleg sajtó alá rendezett nagy munkájában széles politikai és történeti alapon fejti ki a világ béke biztosítására általa szükségesnek tartott «összembernemi» szervezkedést és eles elmével bírálja a nemzetközi béke és a választott bírósági szövetkezés irányában eddig felmerült, de sem czélszerűnek, sem elégségesnek nem bizonyult törekvéseket.

Az örök béke biztosítása rég sovárgás tárgya az emberiség jobbainak. És ma, midőn egyedül Európában tíz millió ember áll fegyverben; az államok hadi költségvetése 11,360,000,000-nyi óriási összeg súlyával nehezedik a polgárok vállaira s a katonai szolgálat az emberiség java erejét legszebb éveiben vonja el a termékeny élet-pályaktól: a fegyveres béke e nyomasztó állapotában a gondolkodó ember vajmi kevés, ki Moltkéval a hadviseletet szükséges jónak tartja.

A politikai irodalom terén többszörös megbeszélés tárgyát képezte egy «nemzetközi béke-és választott bírósági szövetkezés» létesítése. Európa számos politikai kitűnősége emelt szót a világ béke érdekében. Közösekül elfogadott elveik a nemzeteknek egymás irányában tanusítandó szigorú jogtiszteleten és érzeten sarkalnak s a nemzetközi politikában egy nemzetközi törvényszék, vagy ha úgy tetszik, bíróság és nemzetközi törvénykönyv létesítésére irányozták.

A Nápolyban, Lausanneban és Genfben tartott nagy békekongresszusok szónokai sok oldalról megvilágították. Stuart Mill és Laveley irodalmi terén is nyomósan hozzájárultak tisztázásához. Oly széles társadalmi tanulmány alapjára azonban ki sem fektette, annyi elmével nem hatolt melyébe és a kérdés etikai gyökeréig és gyakorlati létfeltételéig behatólag oly radikálisan az irodalmi terén nem oldotta meg, mint az örök béke magyar bölcseleje.

A hadseregek redukeziója, a nemzetközi jog kodifikációja, a felmerülő államközi összeütközések megoldására esetről-esetre egybehívandó nemzetközi kongresszusok... mindez együtvéve és külön távolról sem vezet az ember-nemi béke biztosítására. Elodíthatják a bajt időről időre, lappangóvá teszik, de távolról sem gyógyíthatják ki az emberiséget mai kóros állapotából, mert pusztá kuruzsló szerek.

A világ béke mindaddig délibábként elérhetetlenül kergetett, meg nem valósítható eszme marad, a míg az emberiség vallás erkölcsi lelkületében meg nem nyhódik és gyökeres etikai átalakulása nem nyer az állami alakulások rendszerében megfelelő intézményi kifejezést.

Gróf Dessewffy vallás erkölcsi rendszerének alapeszméje szerint az összemberi nem egy élő szervezet. Ez életegységnek hatalmi kifejezésre kell jutnia egy összembernemi intézményben, a világ összes nemzeteit, államait képviselő törvényhozó és végrehajtó közegben, mely az emberiség közös érdekeit intézze s az érvényesülés felé nékés úton vezesse, minden állami magán érdeket az összembernemi közérdekkel szemben háttérbe szorítva.

Egy embernemi közhatalom javára minden államnak le kell mondania mai teljhatalma egy részéről. A fegyveres erőt, a béke és háború jogát az egyes államoknak egy embernemi, egyedül teljesen souverain hatalomra kell átruháznia.

Mennyi tüzzel, egy ábrándos ifju szenvedélyével, egy valódi apostol heves meggyőződésével hirdette az ép oly tudós és széles műveltségű, a mily idealista és különöz aggastyán az örök béke ez eszméinek egyedül üdvözítő voltát!

Társalgása rendszeren csak az örök béke témájára csapott át és a kik a nemes emberbarátok, a fenkölt gondolkodású tudósnak megillető tisztelettel hallgatták mindig szellemes és legtöbbször tanulságos fejtegetéseit, az álmok álmodójának, egy ábrándozó bölcész utópiájának számába vettek nemes eszméit.

De jaj volt annak, ki a minden egyébben türelmes, de az örök béke hitében vakbuzgó férfiu előtt el merte árulni kételyét. A tüzes térítőnek egész szenvedélyét, érvekből soha ki nem fogyó kapacitációjának áradatát zúdította magára.

Nekem is kijutott nem egyszer. Mindannyiszor, ha annyi szerető gonddal és figyelemmel sajtó alá egyengetett és előttem felolvasott nagy munkájának valamely eszméje iránt skeptice mertem nyilatkozni.

«Ma sokan bolondnak fognak hirdetni e könyvemért!» — fakadt ki előttem egy izben, míg kifejező apró szemekben egy profeta lángbuzgalmának mély tüze égett. «De a jövő okvetlenül nekem ad igazat. Én meg nem érem. Ön sem eri meg. De meg fogja érni okvetlenül az a fen-sőbb erkölcsi lény, melynek mindketten egy paránya vagyunk: az összemberi nem!»

Egy izben visszaszármaztatott kéziratának szélére odajegyzém Horác e sorait:

Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcelli. Micat inter omnes —
Gentis humanae pater atque custos!

Szelid neheztelessel rosvott meg érte. «Ugy hittem, hogy ön ép oly kevéssé tanulta el Horácztól a hízlgést, mint én Augustustól a nagyravágyás hiúságát!»

Szerény volt és szokásaiban egyszerű, mint egy valódi böles. Kerülte a fényt és hiú ragyogást. Demokrata volt erkölseiben és emberszerető, ki felszázadig hirdetett tanainak megfelelőleg élt: szeretve az emberiséget és szeretve az őt ismerő emberiségtől.

Halandó porait sem engedte az ősi családi sírboltba temettetni. Végakarata volt, hogy egyszerűen temessenek el és embertársai közé: a főthi köztemetőbe. Eszméi győzelmének erős hitével halt meg. «Tanításom — mondá — igaz. Igazságuk előbb-utóbb megvalósul. Akkor eszmeimben feltámadok.» Non omnis morietur, multaque pars ei vitabit Libitinam!

Dr. OMPOLXI M. ERNŐ.

OLY TISZTA, SZÉP VAGY . . .

Oly tiszta szép vagy édesem,
Mint a legelső szerelem,
Mint szűzi, hófehér virág,
Mely most pattantja bimbaját!

Elnézem azt a kék eget,
Mely szemeidből rám nevet,
Sugára mind szívembe hull,
Honnét a fehé elvonul.

És kedvem újra száll, csapong,
Feledve bú, taposva gond,
Köröttem mintha szanaszét
Csengő madárszót hallanék.

Hívó, esengő szózatot:
Öleljetek! Csókoljatok!
Korhadt szívű fák álmatag'
Hallgatják és bólintanak.

Sóbajtanak s elalszanak.
Miről álmodnak ezalatt?
— A tavaszról, mely újra ad
Lombot, virágot, koronát!

EBCZKY BÉLA.

A NYIRI PAJKOSOK.

Történeti elbeszélés.

Irta SZOMAHÁZY ISTVÁN.

II.

A rektor-professzor.

Másnap a debreczeni kollegium minden osztályában kihirdették, hogy egy kicsiny zsebkésseske találtatott a kollegium előtti téren, a mi is a rektor-professzornál, tudós Pomarius Bálint urnál fog átadatni a jogos tulajdonosának.

A délelőtti előadás után, mikor a nagytiszteletű úr épen a nagy alchymista, Abu Izmail Thograi értekezését olvasta volna, egy magas, halavány arcú ifju jelent meg a rektori szoba ajtajában. A nagytiszteletű úr sietett felretenni a könyvet, nyájas arccal közeledvén a belépő elé:

— Ah! Ah! Domine Kalinka! Isten hozott! Isten hozott! Nos, mi a jó ujság Vendel öcsém? Épen ezt az arab dissertációt olvasom. Ez ám a szép. Jó fej! Okos fej! Logikus fej! Olvastad-e már?

— Még nem olvastam nagytiszteletű úr! De nagyon szeretném, ha elolvashatnám.

— Megkapod fiam, mihelyest elolvastam. Megkapod bizony. Okvetlenül megkapod. Hát a prima materiában meddig haladtál már? Megtaláltad-e már a Gualdus italát? Nehéz, ugy-e? No, no! Csak keresni kell! Csak nem kell megijedni! Micsoda fiam? Áhán! Már nyomou vagy? Már közel jársz hozzá? No csak meg kell fogni a farkát! Az lesz csak a szép! Ha debreczeni deák találja meg! Csak a farkát fiam! El ne ereszd a világot se!

A nagytiszteletű úr egészen belemelegedett a beszédbe, használván erősen a h-kat a szavak végén, a mi csálhatatlanul bizonyítá, mennyire lelkesedik az alchymiaért.

— De már most szólj fiam, mi jót hoztál? — mondá a nagytiszteletű úr, miután az alchymiáról befejezte volna értekezését. — Aztán estére eljőjj ám hozzám egy kis beszélgetésre. No hát ül le fiam, ül le!

— Mindenesetre élek majd jóságával Nagytiszteletű ur. — Abban a bizonyos zsebkész-ügyben bátorkodtam idejönni, a mi a kollégium előtt találódott.

— Hát ugyan micsoda dolgod van teneked azzal a zsebkéssel?

— Én vesztettem el Nagytiszteletű ur!

— Micsoda? Te vesztetted el? — kiáltott a rektor-professzor. — azzal úgy csapta a földhöz a kezében tartott arab dissertációt, hogy annak levelei, a hány szöglet, annyiféle szabadultak.

Kalinka Vendel ijedten ugrott fel székéről s bámulva nézett Pomarius uram arcába. Imé egy új áldozata a tudománynak! Megörült a boldogtalan! dörmögé csendesen magában.

— Dejszen még nem bolondultam meg, ha csak ezután meg nem bolondulok! — kiáltá Pomarius uram, — hogy gordonka-hangjától az egész plafond recsegésnek indult. Hát csak te vesztetted el azt a kést? Huh! édes eszem! Hát csak a tied volt?

— De mi különöst találhat ebben a Nagytiszteletű ur?

— Mi különöst? Hétszázhetvenhétezer tengeri sárkány-kigyó! Mi különöst? Hát tudod-e hol találták azt a kést?

— A kollégium előtt.

— Az ám. A mélységes poklok fenekén. (Isten bocsássa meg a bűnömet!) A Hatvan-utezán, a sógorom háza előtt.

Most aztán a fiatal emberen volt a sor, ugyan azt a produkeziót végigcsinálni, a mi előbb a Nagytiszteletű ur előadott. De azután hirtelen lecsendesedett, s tettetett nyugalommal kérdezé:

— Taraczk ur háza előtt? Hiszen a kollégium tere volt kihirdetve.

— De csak azért, hogy azt a gaz nebulót megcsipjük, a ki ezt a skandalumot rendezte.

— No én nem voltam az, — igyekezék minden gyanut elhárítani a theologus. — Én csak a késemet vesztettem el. Más egyébről nem tudok.

— Azt majd mindjárt megtudom, — dörge a nagytiszteletű ur. — Adja az Isten, hogy ne te voltál légyen. De ha te voltál, bizony kicsapatnálak, még ha a saját gyerekem volnál is!

Azzal kitára az ajtaját s egy ott settenkedő apró deákkal menten felhivatá a pedellust, Kósa Benjámint uramat, tanuságtétel okából.

Nemsokára hallatszott a megidézett férfiú bizczegése s néhány percz múlva mosolygó arczczal lepott be Kósa uram a nagytiszteletű ur szobájába.

— Ott volt-e domine Kalinka a tegnapi skandalumon? interpellálá őt a direktor. — Ezt a zsebkést, a melyet a sógorom háza előtt találtak, ő vesztette el? Igen vagy nem, Kósa?

A deák, ki a rektor-professzor háta mögött állott, mindenféle szemöldök-ránczigálással s hangnélküli szavakkal igyekezett befolyásolni a pedellus választát. Kósa uram pedig a legnyájasabban intégetett vissza neki, mintha azt mondta volna: «Semmit sem sem kell félni. Én is itt vagyok!»

— Nos, micsoda feleletet ad, Kósa? — kérde újra a nagytiszteletű ur.

— Ott volt bizony az urfi, — jelentem alássan, bólogata a fejével a pedellus. — De ott ám! Szereti az a hecczeket. Fidélis, jovialis czimborája az a többi urfinak. Nem is közkatona volt, hanem vezér. Egész éjjel gondolkodtam, kinek a hangját hallottam a legtöbbször s csak most öltik az eszembe. Vendel urfi volt bizony a legeslegelső. Hohó! Érti ő már ezeket!

— Nos mit szól ehhez, domine Kalinka? —

dörge Pomarius uram. — Az igazmondó Kalinka! Az őszinte Kalinka! Vagy talán tovább is tagadunk?

— Én voltam! — felelt szemlesütve az ifju.

— Áhán! Tehát elvállalja! Bevallja! Tehát ő az, a ki az embert éjjel az ágyából kihúzza, mint valami rablót! Tehát még az ilyen alamuszinak is betyár-tempói vannak! No majd segítünk rajta! Majd segítünk! Most csak kotródj elfiam, majd gondoskodom felőled!

— De nagytiszteletű ur! — suttogá a fiatal ember, a nélkül, hogy a szeméit felemelné. Lát-szott pillantásán, hogy micsoda keserűség fojtja el a szívét. Lányos arczza oly piros volt, mint a kicsattanó vér, Oly mondhatatlan rosszul esett neki, hogy Pomarius uram, ki eddig protektora, patronusa volt minden ügyében, így ellene fordulhatott. «Nagytiszteletű ur!» suttogá újra.

— No csak takarodj el minél előbb, — vágott közbe a nagytiszteletű ur, s nem engedte végig beszélni. Hatalmas, tekintélyes arczza oly szigorú kifejezést öltött, mint valami élet és halál bírójáé. Ez az arcz egyaránt tudott boldoggá tenni és pokolba sülyeszteni. «Csak takarodj előlem!» S aztán az ajtót is kinyitá, hogy eltávozhassék.

A fiatal ember még egyszer akart szólani valamit, de a nagytiszteletű ur tiltó mozdulata azt is megakasztá. Kalinka Vendel szemlesütve távozott a direktor szobájából s a mint a hosszú folyosón végig haladt, nem tudta viszatartani, hogy sírva ne fakadjon.

— Már aztán mire való ez a pityergés az ilyen vén deáknak! dörmögé Kósa uram, a mint a theologus előtt elbiczegett.

— Hej! ha ilyen vén nem volnál! felelt a deák. — De nem mennél el innen elevenen! S megfenyegeté a pedellust mind a két kezével.

— — — — —

A debreczeni kollégium büszkesége volt abban az időben minden reformátusnak, a ki a vallása érdekeit szíven viselte. Tudós professzorai mind elvégezték a külföldi egyetemek kurzusait, előadási modoruk messze vidéken nagy hirben állott. Patronusai is nagy, magasállású férfiak voltak s csak néhány évvel a mi történetünk után kezdte meg Apaffi Mihály erdélyi fejedelem nagyhirű ajándékai adását s a kész pénzen kívül, mit küldözgetett, évenként 5000 mázsa kősót is adományozott. Maga a debreczeni tanács is nagy segélyt nyújtott a kollégiumnak, s rég idő óta annak engedi át a város malmainak jövedelmét, ép úgy, mint a gyermekek nélkül elhalt civisek összes birtokait.

A kollégium ifjai maguk között egész monarkhikus kormányformát honosítottak meg s önmaguk választották a királyukat. S nehogy valaki azt higgye, hogy a «király» szó itt csak kedélyeskedés. A megválasztott főnök valóságos czíme volt «*Rex collegii*», épen úgy, mint a hogy a sárospataki fejedelmet *senior*-nak nevezték. A rex volt a főura mindennek, a mi a kollégiumban előfordult. Ő ügyelt fel a *convictusra* és az *alumneumra*; sa *contrascribával* és a *mendikáns* deákokkal együtt ő járt le a nagy piacra: répát és káposztát, zöldséget és kalarábét bevásárolni. A húst korlátlanul visszaküldhette a mészárosnak s még privilégiuma volt hozzá mindenféle gorombaságokat üzengetni. A pedellus épen úgy jelentést tett neki minden előfordult kihágásról, mint a rektor-professzornak. Ő rendelt ki *custosokat* és a *coricaeusokat*, mely elnevezések alatt olyan fiatal halandókat szoktak érteni, a kiket «szatyri»-val, vagyis fehér czipóval kell megvásárolni, hogy ne beszéljenek. S a mi a fő officiuma: ő az iskolai törvényszék elnöke, a kinek széke egyenesen a rektor-professzoré mellett van a nagy tanácskozási teremben. Ez az iskolai törvényszék pedig minden szombatára délután összeül, s a *majores articuli* (az iskolai törvé-

nyek) értelmében, a két előlülön kívül még kilencz *primarius*-ból, vagyis esküdt deákból áll, minden kihágás felett ítéletet hozandó.

No hát a Kalinka Vendel ügye is ez elé az iskolai törvényszék elé került ítélethozatal végett. A czinkostársak nevei is kitudódtak s a legközelebbi szombatára már az egész trupp meg volt idezve a nagy kollégiumi tanácskozó terembe, a melynek falairól régi módi rektor-professzorok szigorú képei meredeztek a belépőre.

A szombat délután érkezett s a «király» és a kilencz «*primarius*» pontosan megjelentek. Nemsokára nagytiszteletű Pomarius Bálint is belépett, arczán a félreismerhetetlen szigorúság és kegyetlenség kinyomatával, ma senkinek sem akart irgalmazni.

Történt pedig ezen a gyűlésen az a mindeddig hallhatatlan eset, hogy mikor a fővádlott, Kalinka Vendel, a védelmét előterjesztette: az egész törvényszék, a rektor-professzor kivételével, megélenezte. Abban a védelemben igaz, hogy meggyőzően szólott a delinkvens s beszédéből a megtörténtek feletti bánat és szomorúság volt ki-vehető. Mentette társait, hogy azok csak az ő iniciatívájából segédkeztek; bizonyíttatta, hogy Taraczk Gergely uram mily rosszul bánik a hozzá kényszerült deákokkal; s népszerűtlenségének okát is igyekezett erthetővé tenni a törvényszéknek. S azután csak meggondolatlan esínynek nevezé az egész tettet, a mi a fiatal kalandosság kifolyása; és végül, a mi bűnnek találtatnék, egyedül magát kérte abban elítéltetni. «Én megérdemlem, hogy büntessenek — szólott. — S akarom is, ama tiszteletreméltó férfúnak, ki az elnöki széket elfoglalja, csak én rám essék minden haragja. Ha már elvesztettem azon nagybecsű bizalmat, a melyben eddig részesített: jobban esik, ha egész haragjával fordul ellenem!»

— No azt megkapod! Semmit se félj! dörmögé a nagytiszteletű úr.

A törvényszék pedig azt tette, hogy egyhangulag (természetesen Pomarius uram szaván kívül) fölmentett valamennyi vádlottat. Mindannyi örült a vén zsugori csuffátételének.

— Micsoda? ugrott fel a rektor-professor. Hiszen ez konspiráció! Hiszen ezek seditiosusok! És még te is, fiam Alaghy? (Ez volt a «*rex collegii*».) Az első deák! Hát még te is ezeknek a pártjára állasz, hán?

— Föl kellett menteni őket. Igazuk volt, — felelt a fiatal ember.

— Igazuk volt! kiáltá a nagytiszteletű úr, hogy a hangja egészen elrekedt. — Igazuk volt! Ide mered mondani ebbe a két szemembe? No várjatok csak! No hiszen várjatok! Majd adok én tinektek törvényszéket! Ha rablók és betörők vagytok: vármegye börtöne a helyetek, nem kollégium!

S azzal otthagya az egész gyülekezetet: bíróságot és vádlottakat, úgy csapta be az ajtót maga után, hogy a szomszédos osztályokban tanulgató apróbb deákok mind kiszaladtak a lármájára.

Úgy ezen, mint a következő dolgokról pedig a debreczeni krónikákban is említés tétetődik, a miből látható, mennyire nem csekély dolognak tartották a debreczeniek a kollégiumi seditiosusok ügyét.

Tehát a rektor-professornak legelső dolga az volt, hogy a debreczeni tanácsot kérte fel elégtétel-adásra, mint a mely minden időben főpatronusa volt a kollégiumnak. Volt pedig abban az időben Váczi András uram a tanács feje, a ki is a legközelebbi keddi napra sietett egybehívni a sessiót.

Az összeült gyülekezet egészen más szellemben fogta fel a dolgot, mint az iskolai törvényszék. Mély megbotránkozással hallgatták tudós Pomarius uram előadását s aztán egyhangulag a «coetusból való kiszakajtásra» (vulgo: kicsapa-

tásra) ítélték el Kalinka Vendelt s czinkostársai közül is a három leginkább gyanúsítottat.

A mint ezt elhatározták: nyomban üzenetet küldöttek a kollégiumba, hogy az elítelt delinkvensek jelenjenek meg.

Az alatt a rövid idő alatt, míg a szolga útban volt, Váczi András uram különféle borait kóstolta sorba a gyülekezetre, igyekeztén a dicséretet tetteleg is igazolni. Még néhány adoma is sorban járt a sztrigovai barátokról, a mi fölséges commentar a jó borkoresolya mellé. Azonban már hallatszott a kopogás, s a tiszteletreméltó tanács ismét sietett hivatalos arczát fölvenni, a mint azt ily komoly ítélet kihirdetése meg is kívánja.

Nagy lön azonban a csodálkozás, a mint a szolga egyedül rohant be az ajtón, minden deák-kiséret nélkül s szinte hadarva szólt a tanácsurakhoz:

— Azt üzenték kérem, hogy nem jönnek ide. Senki sem. Nekik csak az iskolai törvényszék parancsol. Mind összetart az, tekintetes Tanács: az egész kollégium. Rettentően haragusznak. Engem is majd úgy dobtak le a garádicsokon.

— Ezt merték tenni? — szólt Váczi András uram. — Nos hát magam fogok odamenni. Nekem álljanak ellent.

Azzal a felleghajtóját a nyaka köré kapva, meg is indult a kollégium felé. Az egész tanács utána.

Azon a napon pedig országos vásár volt Debreczenben. Azt nagyon sokan tudják, mi az az országos vásár? de hogy mi az debreczeni fogalmak szerint: azt csak az odaváló ember tudja elképzelni. Az egész ország minden vándor kereskedője ide gyülekszik ezen a napon: ezer és ezer ember mérföldekre fekvő messzeségből. Valóságos tábor terül el a nagy piacon, a honnan mindenki siet beszerezni egész évre való készletét. A vászonáruló tótok, késcsináló olaszok, fűszerszámos görögök és cigány komédiások mind megjelennek ezen a napon Debreczenben. A pecsenyésütögetők és mézeskalácsosok végtelen sora kínálja portékáját; a mi a jó orral és szemmel bíró embereknel nem szorul kínálgatásra. S aztán a mindenféle mesteremberek: a gombkötők és kolompárosok, csiznadiák és csutorások (a kik a messze Veszprémből jöttek idáig), gubacsapók és kepenekcsinálók, hentesek és olajkárosok, takácsok és szűcsök, tímárok és süvegesinálók, a kik mindannyian külön-külön ezéheket képeznek. Hát még a kik semmiféle czéhbe nem tartoznak! Az aranyrojszövők és pártacsinálók, pekek és fegyverkovácsok, szítások és köszörüsök és még tudja Isten hányféle mesterember, mindannyi a legszebb munkája kíséretében. S mindezek előtt kíváncsi embertömeg báméskodik, míg a kurtakocsmákból kihangzó cigányzene és kurjongatás kétségen kívül bizonyítja, hogy még oda is jutott az emberekből. Még a vásártéri szerecsenek is jutott néző közönsége, a ki egyenesen Abyssiniából jött ide; de sőt a debreczeni hóhért is nagy csapat gyerek kíséri, a kik a kutyák fogdosását nagy élvezettel tudják végig nézni.

Mindez a sok ember pedig szörnyen kíváncsi volt arra, hogy a debreczeni tanács in corpore hová siethet? S nagyon természetes, hogy tiszteletteljes távolban valamennyi hozzácsatlakozott a kísérethez. Még a kásás asszonyok és paprikaáruló ráczok is neki iramodtak; de sőt maga a szerecsen-kikiáltó, egy horihorgas olasz, ki magyarul kiáltá el: mennyi minden csodát mutat a bódéjában, szintén együtt tartott a menettel.

Váczi András uram pedig mibe sem véve jáz általános megindulást, a maga közönyös arczával nagy csendesen ballagott a kollégium felé.

Meg sem mukkanva hallgatta a rector-professor élénk gestussal kísért előadását.

A mikor a menet a nagy térre ért, mely a híres tanintézet előtt elterült, nagy csomó deák álldogált a kollégium kapujában. Mihelyt azonban ezek a közelgő néparadást megpillantották: egy percz alatt eltűntek a kapu belsejében.

A theologusok illető osztálya, mely a bűnösök kiadását megtagadta, a földszinti folyosó végén volt elhelyezve. Oda már senkit sem eresztettek a néptömegeből, csak a tanács és nagytiszteletű Pomarius Bálint mentek végig a hosszú boltozatok alatt.

— Kinyilsz-e te kutya? — dühöngött Váczi András uram.

— Krrrezecez! — szólott újra a kilines.

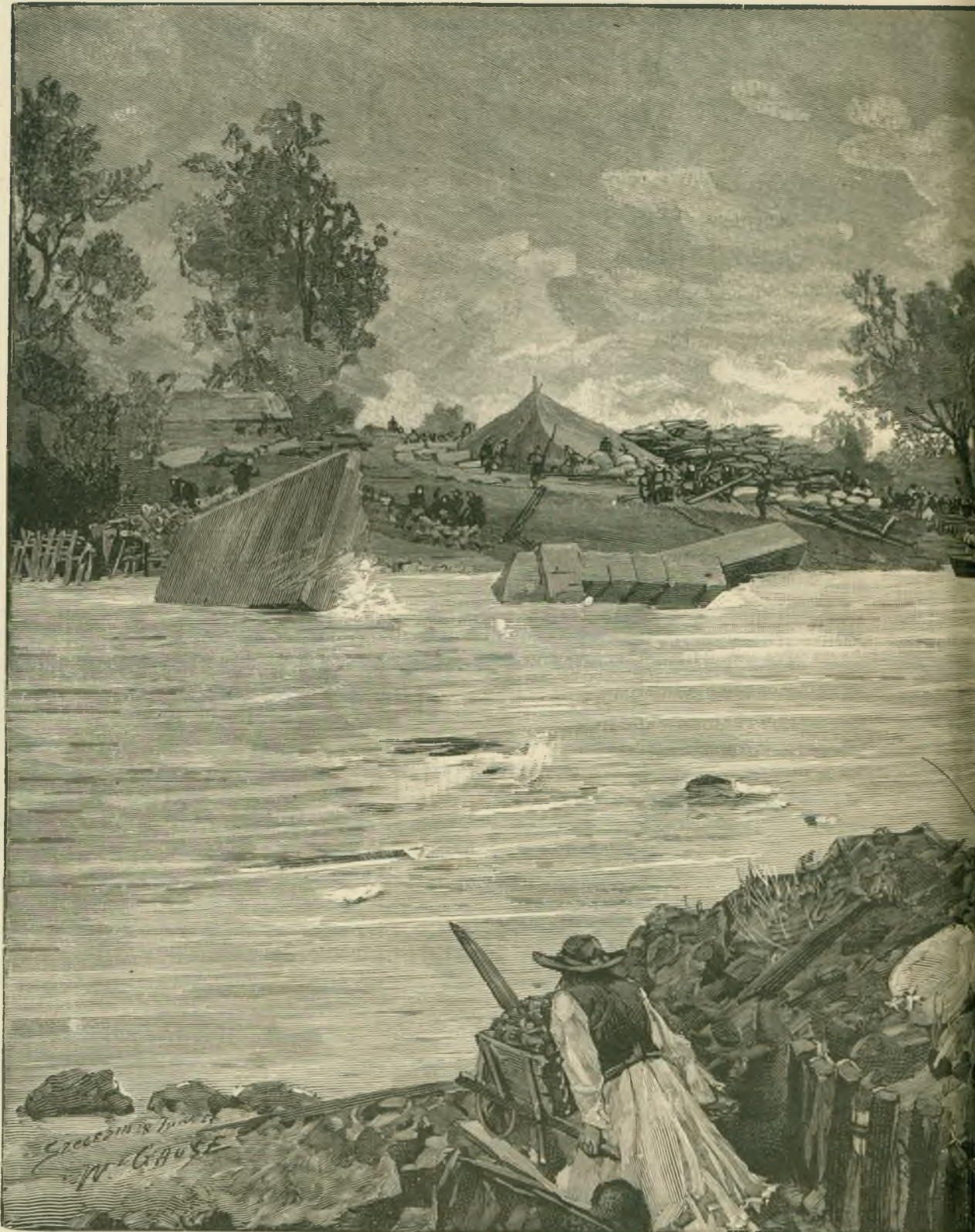
Evvel nem lehetett beszélni. Váczi András uram más taktikába volt kénytelen belefogni. A bentlevőkkel kezdett el diskurálni az ajtón keresztül.

— Nem nyitjátok ki ezt az ajtót? — kiabált torca szakadtából.

— Ma nem! — felelt egy phlegmatikus hang a szoba belsejéből.

— Nem? Valamennyitöket kiesapatlak.

— Csakhogy ott nem parancsol az Ur!

A TISZAI ÁRVIZ. — GÁTSZAKADÁS A KIS

Váczi András uram csendes közönnnyel tette a kezét az iskolajtóra. Már a beszéd is megvolt, a mivel az engedetlen nebulókat illendően megdorgálja. Csakhogy az ajtó azt mondta neki:

«Csitt! ne tovább!»

Bizony azt nem lehetett kinyitni.

— Ez ajtó kulcsa nálam áll, — suttagó Pomarius uram. S így nyilvánvaló, hogy azt a nebulók eltorlaszolták.

No erre már Debreczen város tisztelt feje is kijött a phlegmájából s ugyancsak megrázta az engedetlen ajtókilincset. Az pedig zörgött, de mégsem akart kinyitlani.

— Kicsoda? Én nem parancsolok?

— Dehogynem. Csakhogy a kis malaczainak.

— Nem hallgatsz el te haramiavezér?

— De el én! Mihelyest «Kend» be fogja a száját!

Kend! A debreczeni tanács feje! Ez több volt, mint a mennyit Váczi András uram elviselhetett. A düh egész rekedtté tette.

— Agyonúzlak te kutya! ordított s úgy megrázta az ajtót, hogy az majdnem felmondta a szolgálatot. De mégis ellentállott.

Onnan belülről pedig folyvást a legnyugodtabb hangon felelgettek ezekre a huszonöt fontos gombaságokra.

— Ne dühöngjön kend! Hiszen kendet kicsérelték!

No erre még az odakünn állók is csendesen elnevezték magukat. Ez egy Váci uramról kezdett anekdotára volt előzve. A tiszteletreméltó férfi ugyanis nem dicsekedhetett azzal, a mit közönségesen férfi-szepegségnek szokás nevezni. Igaz, hogy a férfi már akkor szép, ha egy fokkal különb az ördögnél. Csakhogy Váci András uram még az ördögnél is egy fokkal rutabb volt. Mikor aztán egyszer valaki nagyon elbámult a jeles férfi csunyaságán, az, a következőket mondta volna a szemlélőnek: «Haj! Haj! Ön ta-

— No majd segítünk rajta! szolt a nagy tiszteletű ur. S azzal szilárd léptekkel ment végig a folyosón a kollegium udvarára, ott állt az egész gyülekezet.

— Emberek! szolt hozzájuk. — A deákok ellenállanak a tanács rendeletének. Rájuk kell törni az iskola ajtaját. A ki vállalkozik: jöjjön utánam!

De mennyien vállalkoztak! Az egész tömeg a rektor-professzor után lódult. Abban az időben nem nagy népszerűségnek örvendtek a debreczeni deákok. Sok fiatal asszony férje volt esküdt ellenségük.

BAKSAY SÁNDOR ELBESZÉLÉSEIRŐL.

Baksay Sándornak «Gyalogösvény» című két-kötetnyi elbeszélését az összes sajtó a legnagyobb elismeréssel fogadja. A «Vasárnapi Ujság» olvasói előtt nem lehet közömbös, a mit Baksayról ír a kritika, mert a «Gyalogösvény» minden egyes darabja itt jelent meg, úgy szólva a «Vasárnapi Ujság» olvasói számára írta azokat, és e lap olvasói ismerték meg először a jeles író, mielőtt összegyűjtött elbeszélései a nagy olvasó közönség érdeklődését is megragadták volna.

Legújabbán a «Budapesti Szemle» foglalkozik Baksayval. Álljon itt e bírálatból is a következő rész:

Baksay műzsája nem szereti a vasutat s kerüli az országutat. A mozdony lihegésében a kor nyereség és élvezet utáni vágyát hallja zakatolni; a kátyús országúttak poros, sáros, tikkasztó prózája meg szemére s tüdejébe száll. Ballag a gyalogösvényen, mely búzavetések és az erdő csaltja közt bujkál, mint a kis tündér, a ki szeret játszani, de senkit meg nem csal.

Ilyenen jár szerzőnk, ilyenén járnak alakjai is. A civilizáció «aranyfűstje» még nem rakta le kormát a tanyákra, hol ezek tartózkodnak; a városok gőze helyett a mezők friss levegőjét, szerény, de gondosan ápoltságú kertek illatát szívják. A családok legtöbbször még díszhelyen nyugszik a biblia s egy falusi templom építése előttök legalább is oly nagy dolog, mint mikor az országgyűlés pusztasági érdekekért milliőket szavaz meg egy gothikus parlamenti palotára.

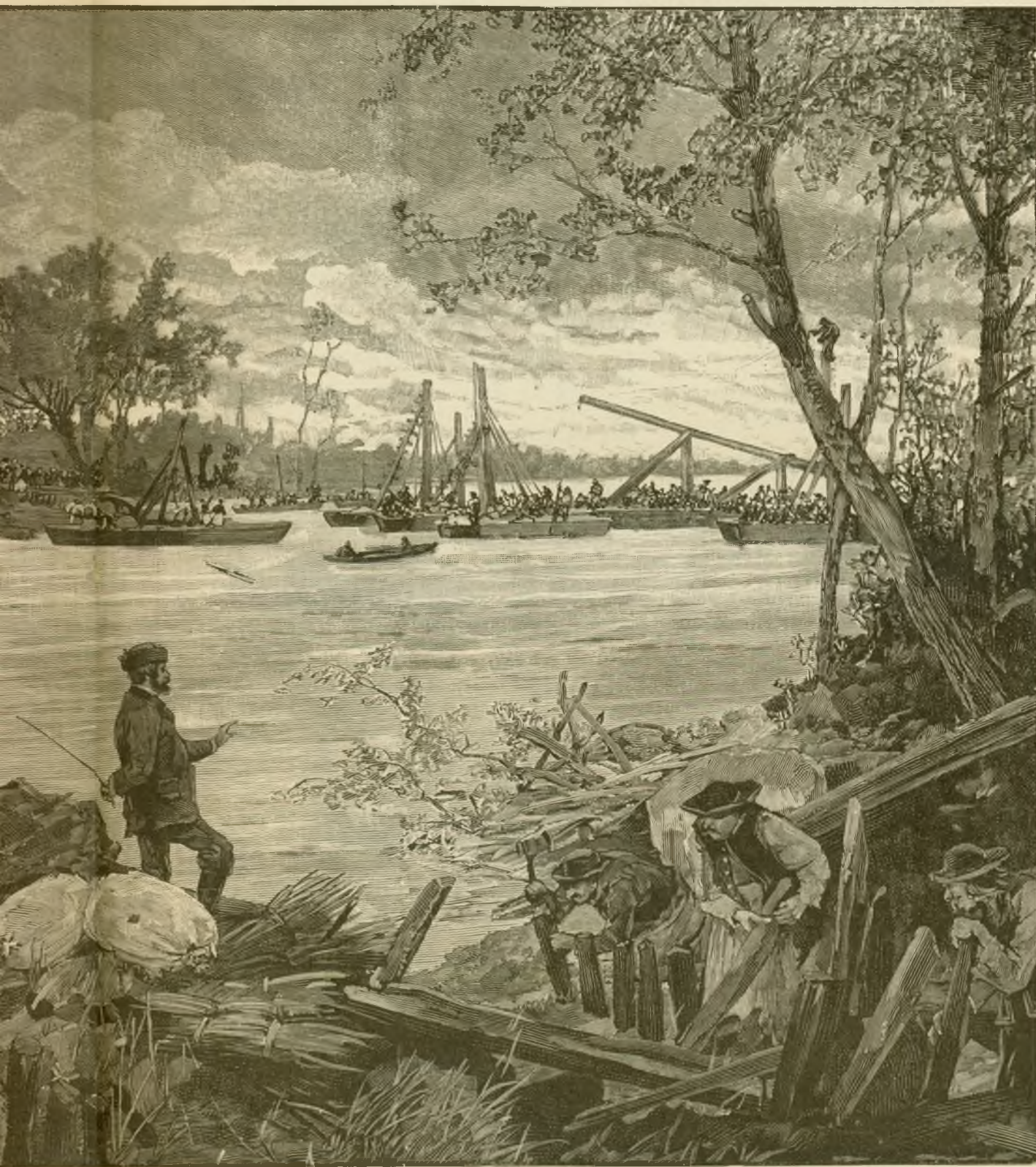
A falusi templomon kívül még a paplak vonja figyelmünket magára. Ha beletekinthetnénk, ott találnók a tiszteletest «múzeum»-ában, a mint Majzonet munkáit forgatja, «mely nélkül a pap olyan, mint a szárnya szegett madár»; látnánk egy helyre asszonyt, az édes feleséget, a mint házi munka közben ki-kitekint egy «busa» leánykára, egy «pákosztos» fiúra s önkénytelenül is elfogadnók a nyugodt boldogság és megelégedés jelképeül azt a rezgő, aranyos napsugarat, mely az ablakredők nyílásán a ház lúszobáiba betekint.

De nemcsak az egyes alakokon van meg az eredetiség bélyege; eredeti a légkör, melyben mozognak és sajtószerű színe van a világnak, melyben élnek. A kálvinista szereti magát az Isten választott magyarjának tekinteni — valóban ma is legkevésbé tud idegen elemmel vegyülni — s Baksay elbeszéléseiben ez a gondolat mintegy testet ölt. Bennök Magyarország fővárosa Debreczen; a főváros szellemi közepontja, a szellemi méhkas, a kollégium. Az elbeszélések főhőse a fiatal pap, hősnője a tiszteletes asszony és elbeszélőnk mindenestre legmelegebb, legközvetlenebb ott, hol egy papcsalád örömét, bánatát rajzolja. A világon sok szép hely van, gazdag paloták, mérföldekre nyúló parkok, de nincs kedvesebb előtte az akácfa árnyékából kikandikáló paplaknál s annál a kis kertnél, melynek fájáról a cseresznye vagy szilva mellett egy-egy piros-pozsgás gyermekarc is felénk pislant.

Ez a paplak nem szokott véres tragédiák színhelye lenni; lakóik nem problematikus természetek; soruk nem kivételes, hanem a közös emberi, mindennapos örömmel, mindennapos bánattal; a mi őket érdekessé teszi, az az el nem használt életkedv s az a nyugodt bizalom, melylyel az élet jó, rossz adományait fogadják. Maga az elbeszélő is e hangulat varázsa alatt áll; innen elbeszéléseinek közvetlensége, kezesetlensége; a mit elbeszél, azt alapjában át is élte, s a mit rajzol, annak képe már gyermekkorától vésődött lelkébe.

De innen származik elbeszéléseinek családias, patriarchalis íze is; mintha rokon beszélne rokonnak közeli ismerősök vagy elhalt családbeliek történetéről, melyre emlékezve néha minden kicsinyesség kedves, minden — magában véve — jelentéktelen adoma becses. Ezért azután kényelemben is veti magát az elbeszélő, fesztelenül bőven beszél, s mert egészen tárgyában él, nem is veszi észre, hogy néha a rajz belső értékére, még inkább annak művészi formájára, a szerkezet kerekdedségére a kelleténél kevesebb gondot fordít. Talán egy nagyobb elbeszélése sincs melyet hatásosabbá ne tehetett volna, ha a szóban fukarabb, magyarázó, helyeslő, gáncsoló megjegyzésekben gazdálkodóbb. A gyalogösvény erdő csaltjában kétségkívül szép, idylli: de emeljük-e költőiségét, ha szidjuk a vasutat s a mozdonyról szólva vörös szemű szörnyetegről beszélünk? Kétségkívül káros, ha faji jellegünkből kivetkőzünk; de faji jellegünkhöz tartozik-e szidni, kicsinyelni pl. a németet?

De hát úgy látszik, szerzőnket tárgyához nem csak művészi, irodalmi, stylistikai érdek köti, hanem bensőbb, érzelmi kapocs; elbeszélései mindig egy kissé saját életét, saját kedves benyomásait, saját örömeit és aggodalmait is tükrözik, ép úgy mint fordított Homérjában a hősök az alföldi magyart. Ezért kedvező alakjait, kik jobbára a protestans paplakból kerülnek, nem annyira a psycholog szemüvegén, mint inkább rokoni szemmel tekinti. Nem annyira bonczolni lélni akarja őket, mint inkább megkedveltetni.

KADÁS A KIS-TISZAI ZSILIPNÉL. VÉDEKEZÉSI MUNKÁLATOK.

Gause rajza.

lán azt hiszi, hogy én vagyok az? Mily tévedés! Gyerekkoromban a dajkám a mezőre vitt, a hol egy másik gyerekkel kicseréltek. Én tudja Isten, hol vagyok már eddig!» Ez volt a fatalis kicsérelés története.

No mikor ez a felelet kimondódott: ugyancsak siettek eltuszkolni Váci uramat az ajtóból. Helyette tudós Pomarius Gergely kezdett el befelé diskurálni:

— Parancsolom: nyissák ki az ajtót! szolt a legszigorubb hangján.

Semmi felelet.

— Nyitják-e vagy nem?

— Nem! felelt belülről egy éles hang.

Ennyi kar erejének nem volt képes a kis ajtó ellentállani. Recsegve engedett a nyomásnak.

S akkor egy epikus költő tollára méltó küzdelem keletkezett a teremben. Ember ember ellen fordult. Botok és fustélyok, kötelek és fókások napvilágra kerültek. Eltört iskolapadok léptek a civisek fejével közelebbi ismeretségbe. A deákok azt kiabálták: «Üsd a digát!» a civisek: «Csak a fejét, hogy meg ne sántuljon!» . . .

De hova tévedsz tollam? A véres csatatért akarod bejárni gyakorlatlan lépteiddel? Nem! fordulj el a jelenettől! Oh történelem műzsája, te is takard el szemeidet!

(Folyt. köv.)

tásra) itélték el Kalinka Vendelt s czinkostársai közül is a három leginkább gyanusítottat.

A mint ezt elhatározták: nyomban üzenetet küldöttek a kollégiumba, hogy az elítelt delinkvensek jelenjenek meg.

Az alatt a rövid idő alatt, míg a szolgálta útban volt, Vázi András uram különféle borait kóstolta sorba a gyülekezet, igyekezvén a díeseretet tetteleg is igazolni. Még néhány adoma is sorban járt a sztrigovai barátokról, a mi fölséges commentar a jó borkoresolya mellé. Azonban már hallatszott a kopogás, s a tiszteletreméltó tanács ismét sietett hivatalos arcát fölvenni, a mint azt ily komoly ítélet kihirdetése meg is kívánja.

Nagy lón azonban a csodálkozás, a mint a szolgálta egyedül rohant be az ajtón, minden deák-kíséret nélkül s szinte hadarva szólt a tanácsurakhoz:

— Azt üzenték kérem, hogy nem jönnek ide. Senki sem. Nekik csak az iskolai törvényszék parancsol. Mind összetart az, tekintetes Tanács: az egész kollégium. Rettentően haragszunk. Engem is majd úgy dobtak le a garádcsonkon.

— Ezt merték tenni? — szólt Vázi András uram. — Nos hát magam fogok odamenni. Nekem álljanak ellent.

Azzal a felleghajtóját a nyaka köré kapva, meg is indult a kollégium felé. Az egész tanács utána.

Azon a napon pedig országos vásár volt Debreczenben. Azt nagyon sokan tudják, mi az az országos vásár? de hogy mi az debreczeni fogalmak szerint: azt csak az odaváló ember tudja elképzelni. Az egész ország minden vándor kereskedője ide gyülekszik ezen a napon: ezer és ezer ember mérföldekre fekvő messzeségből. Valóságos tábor terül el a nagy piacon, a honnan mindenki siet beszerezni egész évre való készletét. A vászonáruló tótok, késcsináló olaszok, fűszerszámos görögök és cigány komédiások mind megjelennek ezen a napon Debreczenben. A peccenyestütogetők és mézeskalácsosok végtelen sora kínálja portékáját; a mi a jó orral és szemmel bíró embereknel nem szorul kínálgatásra. S aztán a mindenféle mesteremberek: a gombkötők és kolompárosok, eszmadriák és csutorások (a kik a messze Veszprémből jöttek ideig), gubacsapók és kepenekcsinálók, hentések és olajkárosok, takácsok és szücsök, tímárok és süvegcsinálók, a kik mindannyian külön-külön czéheket képeznek. Hát még a kik semmiféle czélbe nem tartoznak! Az aranyrojtószövők és pártacsinálók, pékek és fegyverkovácsok, szítások és köszörűsök és még tudja Isten hányféle mesterember, mindannyi a legszebb munkája kíséretében. S mindezek előtt kíváncsi embertömeg bámszokdik, míg a kurtakoesmákból kihangzó cigányzene és kurjongatás kétségén kívül bizonyítja, hogy még oda is jutott az emberekből. Még a vásártéri szereseznek is jutott néző közönsége, a ki egyes-nesen Abyssiniából jött ide; de sőt a debreczeni hóhért is nagy csapat gyerek kíséri, a kik a kutyák fogdosását nagy élvezettel tudják végig nézni.

Mindez a sok ember pedig szörnyen kíváncsi volt arra, hogy a debreczeni tanács in corpore hová siethet? S nagyon természetes, hogy tiszteletteljes távolban valamennyi hozzácsatlakozott a kísérethez. Még a kásás asszonyok és paprikáruroló ráczok is neki iramodtak; de sőt maga a szereseen-kikiáltó, egy horihörgas olasz, ki magyarul kiáltá el: mennyi minden csodát mutat a bódéjában, szintén együtt tartott a menettel.

Vázi András uram pedig mibe sem véve jár általános megindulást, a maga közönyös arcával nagy esendesen ballagott a kollégium felé.

Meg sem mukkanva hallgatta a rector-professor élénk gestussal kísért előadását.

A mikor a menet a nagy térre ért, mely a híres tanintézet előtt elterült, nagy esomó deák álldogált a kollégium kapujában. Mihelyt azonban ezek a közelgő néparadást megpillantották: egy percz alatt eltűntek a kapu belsejében.

A theologusok illető osztálya, mely a bünösök kiadását megtagadta, a földszinti folyosó végén volt elhelyezve. Oda már senkit sem eresztettek a néptömegeből, csak a tanács és nagytiszteletű Pomarius Bálint mentek végig a hosszú boltzatok alatt.

— Kinyilsz-e te kutya? — dühöngött Vázi András uram.

— Krrrezezz! — szólott újra a kilencs.

Evvel nem lehetett beszélni. Vázi András uram más taktikába volt kénytelen belefogni. A bentlevőkkel kezdett el diskurálni az ajtón keresztül.

— Nem nyitjátok ki ezt az ajtót? — kiabált torka szakadtából.

— Ma nem! — felelt egy phlegmatikus hang a szoba belsejéből.

— Nem? Valamennyitöket kicsapatlak.

— Csakhog ott nem parancsol az Ur!

A TISZAI ÁRVIZ. — GÁTSZAKADÁS A KIS-TISZAI ZSILIPNÉL. VÉDEKEZÉSI MUNKÁLATOK.

Gause rajza.

Vázi András uram esendes közönnnyel tette a kezét az iskolaajtóra. Már a beszéd is megvolt, a mivel az engedetlen nebulókat illendően megdorgálja. Csakhog az ajtó azt mondta neki:

«Csitt! ne tovább!»

Bizony azt nem lehetett kinyitni.

— Ez ajtó kulesa nálam áll, — suttogá Pomarius uram. S így nyilvánvaló, hogy azt a nebulók eltorlaszolták.

No erre már Debreczen város tisztelt feje is kijött a phlegmájából s ugyancsak megrázta az engedetlen ajtókilincset. Az pedig zörgött, de mégsem akart kinyitani.

— Kicsoda? Én nem parancsolok?

— Dehogy nem. Csakhogy a kis malaczinak.

— Nem hallgatsz el te haramiavezér?

— De el én! Mihelyest «Kend» be fogja a száját!

Kend! A debreczeni tanács feje! Ez több volt, mint a mennyit Vázi András uram elviselhetett. A düh egész rekedtté tette.

— Agyonzúzlek te kutya! ordított s úgy megrázta az ajtót, hogy az majdnem felmondta a szolgálatot. De mégis ellentállott.

Onnan belülről pedig folyvást a legnyugodtabb hangon felelgettek ezekre a huszonöt fontos gombaságokra.

— Ne dühöngjön kend! Hiszen kendet kicserelelték!

No erre még az odakünn állók is esendesen elnevettek magukat. Ez egy Vázi uramról kezdett anekdotára volt czélzóva. A tiszteletreméltó férfi ugyanis nem dicsekedhetett azzal, a mit közönségesen férfi-szepségnek szokás nevezni. Igaz, hogy a férfi már akkor szép, ha egy fokkal különb az ördögnél. Csakhogy Vázi András uram még az ördögnél is egy fokkal rutabb volt. Mikor aztán egyszer valaki nagyon elbámult a jeles férfi csunyaságán, az, a következőket mondta volna a szemlélőnek: «Haj! Haj! Ön ta-

— No majd segítünk rajta! szólt a nagytiszteletű ur. S azzal szilárd léptekkel ment végig a folyosón a kollégium udvarára, ott állt az egész gyülekezet.

— Emberek! szólt hozzájuk. — A deákok ellenállanak a tanács rendelkezésének. Rájuk kell törni az iskola ajtaját. A ki vállalkozik: jöjjön utánam!

De mennyien vállalkoztak! Az egész tömeg a rector-professor után lódult. Abban az időben nem nagy népszerűségnek örvendtek a debreczeni deákok. Sok fiatal asszony férje volt esküdt ellenségük.

BAKSAY SÁNDOR ELBESZÉLÉSEIRŐL.

Baksay Sándornak «Gyalogösvény» című két-kötetnyi elbeszélését az összes sajtó a legnagyobb elismeréssel fogadja. A «Vasárnapi Ujság» olvasói előtt nem lehet közömbös, a mit Baksayról ír a kritika, mert a «Gyalogösvény» minden egyes darabja itt jelent meg, úgy szólva a «Vasárnapi Ujság» olvasói számára irta azokat, és a lap olvasói ismerték meg először a jeles író, mielőtt összegyűjtött elbeszélései a nagy olvasó közönség érdeklődését is megragadták volna.

Legújabbán a «Budapesti Szemle» foglalkozik Baksayval. Álljon itt e bírálatból is a következő rész:

Baksay műzsája nem szereti a vasutat s kerüli az országutat. A mozdony lihegésében a kor nyereség és élvezet utáni vágyát hallja zakatolni; a kátyús országutak poros, sáros, tikkasztó prózája meg szemére s tüdejébe száll. Ballag a gyalogösvényen, mely búzavetések és az erdő csaltitja közt bujkál, mint a kis tündér, a ki szeret játszani, de senkit meg nem csal.

Ilyen jár szerzőnk, ilyen járnak alakjai is. A civilizáció «aranyfüstje» még nem rakta le kormát a tanyákra, hol ezek tartózkodnak; a városok göze helyett a mezők friss levegőjét, szerény, de gondosan ápolt falsai kertek illatát szívják. A családok legtöbbször még díszhelyen nyugszik a biblia s egy falusi templom építése előttök legalább is oly nagy dolog, mint mikor az országgyűlés pusztá «ideális érdekekért» milliókat szavaz meg egy gothikus parlamenti palotára.

A falusi templomon kívül még a paplak vonja figyelmünket magára. Ha beletekinthetnénk, ott találunk a tiszteletest «múzeum»-ában», a mint Majonnet munkáit forgatja, «mely nélkül a pap olyan, mint a szárnya szegett madár»; látunk egy helyre asszonyt, az édes feleséget, a miut házi munka közben ki-kitekint egy «busa» leánykára, egy «pákosztos» fiúra s önkénytelenül is elfogadnok a nyugodt boldogság és megelégedés jelképeül azt a rezgő, arany napsugarat, mely az ablakredők nyílásán a ház hűs szobáiba betekint.

De nemcsak az egyes alakokon van meg az eredetiség bélyege; eredeti a légkör, melyben mozognak és sajátságos színe van a világnak, melyben élnek. A kálvinista szereti magát az Isten választott magyarjának tekinteni — valóban ma is legkevésbé tud idegen elemmel vegyülni — s Baksay elbeszéléseiben ez a gondolat mintegy tetet ölt. Bennök Magyarország fővárosa Debreczen; a főváros szellemi központja, a szellemi méhkas, a kollégium. Az elbeszélések főhőse a fiatal pap, hősnője a tiszteletes asszony és elbeszélőnk mindenesetre legmélegebb, legközvetlenebb ott, hol egy papesalád örömet, bánatát rajzolja. A világon sok szép hely van, gazdag paloták, mérföldekre nyuló parkok, de nincs kedvesebb előtte az ákáczfák árnyékából kikandikáló paplaknál s annál a kis kertnél, melynek fűről a cseresznye vagy szilva mellett egy-egy piros-pozsgás gyermekarc is felénk pislant.

Ez a paplak nem szokott véres tragédiák színhelye lenni; lakóik nem problematikus természetek; soruk nem kivételes, hanem a közös emberi, mindennapos örömmel, mindennapos bánattal; a mi őket érdekessé teszi, az az el nem használt életkedv s az a nyugodt bizalom, melylyel az élet jó, rossz adományait fogadják. Maga az elbeszélő is e hangulat varázsa alatt áll; innen elbeszéléseinek közvetlensége, kezesetlensége; a mit elbeszél, azt alapjában át is élte, s a mit rajzol, annak képe már gyermekkorától védődött lelkébe.

De innen származik elbeszéléseinek családis, patriarhalis íze is; mintha rokon beszélné rokonnak közeli ismerősök vagy elhalt családbeliek történetéről, melyre emlékezve néha minden kicsinyesség kedves, minden — magában véve — jelentéktelen adoma becses. Ezért azután kényelembe is veti magát az elbeszélő, fesztelenül bőven beszél, s mert egészen tárgyában él, nem is veszi észre, hogy néha a rajz belső értékére, még inkább annak művészi formájára, a szerkezet kerekdedségére a kelleténél kevesebb gondot fordít. Talán egy nagyobb elbeszélése sincs melyet hatásosabbá ne tehetett volna, ha a szóban fukarabb, magyarázó, helyeslő, gáncsoló megjegyzésekben gazdálkodóbb. A gyalogösvény erdők csaltitjában kétségkívül szép, idylli: de emeljük-e költőiségét, ha szdjuk a vasutat s a mozdonyról szólva vörös szemű szörnyetegről beszélünk? Kétségkívül káros, ha faji jellegünkől kivetkőzünk; de faji jellegünkhez tartozik-e szidni, kicsinyelni pl. a németet?

De hát ugy látszik, szerzőnket tárgyhöz nem csak művészi, irodalmi, stylistikai érdek köti, hanem bensőbb, érzelmi kapcsol; elbeszélései mindig egy kissé saját életét, saját kedves benyomásait, saját örömeit és aggodalmait is tükrözik, ép úgy mint fordított Homérjában a hősök az alföldi magyart. Ezért kedvenc alakjait, kik jobbára a protestans paplakból kerülnek, nem annyira a psycholog szemüvegén, mint inkább rokoni szemmel tekintni. Nem annyira beazonosítani leírni akarja őket, mint inkább megkedvelni.

Ennyi kar erejének nem volt képes a kis ajtó ellentállani. Reesegeve engedett a nyomásnak.

S akkor egy epikus költő tollára méltó küzdelem keletkezett a teremben. Ember ember ellen fordult. Botok és fustélyok, kötelek és fokosok napvilágra kerültek. Eltört iskolapadok léptek a civerek fejével közelebbi ismeretségbe. A deákok azt kiabálták: «Üsd a digát!» a civisek: «Csak a fejét, hogy meg ne sántuljon!» . . .

De hova tévedsz tollam? A véres csatatért akarod bejárni gyakorlatlan lépteiddel? Nem! fordulj el a jelenettől! Oh történelem műzsája, te is takard el szemeidet!

(Folyt. köv.)

— Parancsolom: nyissák ki az ajtót! szólt a legszigorubb hangján.

Semmi felelet.

— Nyitják-e vagy nem?

— Nem! felelt belülről egy éles hang.

Elbeszélései közül különösen kettőt akarunk kiemelni, az elsőt és utolsót, a «Pusztai találkozás»-t és «Patak bányá»-t. Az első gazdag sikerült epizódalakokban és egyenletesen leperdülő elbeszélés, a másikban pedig a főalak rajza és tragikus sorsa köti le figyelmünket. Ha a többi elbeszélés magyaros eredetisége érdekeltségünket kelti föl Baksay tehetsége iránt, a «Patak banya» jellemzése tiszteletünket kívánja meg.

A «Pusztai találkozás»-ban a diabolus rotae, a cselekvény indítója, lelke Ihárosi Dániel, a kondori nemes familia kurátora, ki nyakába vetve szűrét, portáról portára jár, hogy furfanggal, rábeszéléssel egyiktől is, másiktól is kikoldulja egy falusi tanító számára a conventiót. Mert egy pusztai iskola, később parochia alapításáról van szó. Mint Gogol regényében Csicsikov három lovas taligáján faluról falura járva megösmérekedik a legkülönbözőbb alakokkal, úgy itt az olvasó, mikor Ihárosi Dávidot diplomatikus missiójában nyomon követi. E missió következménye később az az idyll, mely a kondori pusztai új papja és nemes Ámbár Lőrincz leánya közt szövődik — : a pusztai találkozás. Nem tisztom a mesét elmondani, csak azt az ügyességet emelem ki, melylyel szerzőnk az egész pusztai lakosságot elsétáltatja előttünk a nemes uraktól s a zsidó bérlőtől le a «gányók»-ig. S nem csak e derék embereket eleveníti meg előttünk, hanem a pusztai fehérmezésű házeit, fáit, növényzetét, levegőjét is. Lelkünk örül az eredeti jó embekeknek s tudónk eltelik a kaszáló illatával.

Az is előnye az elbeszélésnek, hogy nem fordul elő benne úgy nevezett rossz ember. Mert a hol szerzőnk rossz embert akar rajzolni, ott rendszeren a rajz rossz, az alak pedig élettelen torzkép. S ez jellemző szerzőnk pszichológiai erejére. Csak azt tudja jól rajzolni, a mit szeret, a mit maga körül, egyszerű emberek körében megfigyelt: az ártatlan hamisságot, furfangot kárt nem tévő daczot, egyszerű szívek örömét, bánatát, haragját. A rossz előtte megfoghatatlan, abstract, ördögi valami. Ujra bebizonyítja, hogy a jó szívű írók rendszeren a legfeketébb gonosz rajzolóit, nem figyelik meg annak árnyalatos természetét. Így azután nagyon gyöngö és érdektelen pszichológiai váza van a debreczeni seniornak a «Csodálatos történetek»-ben s nem kevésbé gyöngö a fiskális alakja a «Patak bányá»-ban. Itt nem fog ártani, ha Elliotot hozzuk fel: ki rajzaiban azt tanítja, hogy nem a fekete gonosz okozza a legtöbb bajt az életben. Hanem a korlátolt-ság, butaság, köznapiság, mikor oly dolgokkal s emberekkel kerül össze, kik fölötté állanak.

Egyébiránt a gonosz fiskális nem igen rontja az utolsó elbeszélés hatását, mert érdeklődésünket egészen elfoglalja a Patak menyecske rajza, a legszebb s legjelentősebb, mely Baksay tollából kikerült. Az utolsó elbeszélésnek tárgya igazán tragédia, mely csak nyér erőben és jellemzettségében az által, hogy egy paraszt asszony lelkében megy végbe. A történet a múlt századból való, a robot és dézsma idejéből, az artikularis világból, mikor a földesur protestáns jobbágyaitól még elszedhetette a templomot, ha az egyszer már katholicusoké volt. Ez történik Domboron is, hol Patak István lakik szép feleségével. Az uraság fiskálisa hozta az izgágát a falu nyakára, bosszúból, mert széptevéséért őt Pataké az egész falu népe előtt nevétségessé tette. A templomot el akarja az uraság nevében foglalni. Ekkor Patak István oda rohan, kicsavarja kezéből a templom kulcsát s megakadályozza a birtokba vételt. Ez viz a fiskális malmára. A szolgabíróval elfogatja Patak Istvánt s a faluban kihirdetik, hogy mindaddig a tömlöczben marad, míg a templom kulcsát szép szerével be nem szolgáltatják. A kulcs egy szép jelenetben a Patak menyecske kezébe kerül s ezzel egyszersmind nagy vallási felelősség is nehezül vállalra, melynek teljes tudatában van. A kulcsot átadni hívó lelkének anyyi, mint elárulni az ő Istenét. A tiszteletes a faluból elköltözik s a Patak menyecske a robotolás mellett is időt talál arra, hogy a falu gyermekeit magához édesgesse, legalább énekre tanítsa; s mert maga értelmesen tud olvasni, ünnepeken a falu népének a tisztára sópört tornáczon ő olvassa a zoltárokat. Majd következik a megpróbáltatás ideje.

Férje tömlöczben, szülei meg elhalnak, rajta minden gond, de eszébe sem jut a kulcsot átadni. Megaláztatás éri; mindegy. Elveszik házát, földjét; nem inog meg. Végre gyermekeit szakítják el mellőle, ekkor megrendül s tél idején, magas hóban fut az urasági szán után; gyalogol be erdőkön keresztül önkívületben a messze városba, hogy a kulcson gyermekeit megváltsa. De mikor visszakerül, rátör a falu népe az árulóra, a «Judásra», kötelel veinek fia, a Judás-ivadék nyakába, s az asszony kétségbeesésében a kötéllel a padlásra rohan, isten elé akar menni, megkérdezni tőle, van-e számára bocsánat.

Ime száraz vázlata a parasztasszony történetének, mely oly megható, hogy akár ballada tárgya lehetne. S teljes elismeréssel vagyunk azon bensőségért, népiességért s természetességért, melylyel Baksay ezt az alakot élénk tudta állítani. Mindvégig egyszerű parasztasszony marad; nincs egy szava, érzelme, mozdulata, mely ne illenék hozzá. S e mellett az eszményítésnek finom zománca van rajta, a nélkül, hogy valódiságán, természetességén csorba esnék. Ezen egy esetben Baksay igazán művészi munkát végzett

s ezen elbeszélése csakugyan a legjobbak egyike, melyet magyarul újabban olvastunk.

Sajnálom, hogy azért az elbeszélést mintaszerűnek még sem mondhatom. A szerkezet itt is pongyola; vannak hosszadalmasságai és bántó, inkább rémregénybe való az a vasok igazságszolgáltatás, mely a történet végén a nyomorult ügyvédet éri. Mégis különös! Mikor Baksay a parasztasszony művészi rajzával igazán lelkünkbe talál, másrészt izlésében mégis annyi darabosság van, hogy az ilyen ügyvédkinzásban az isten büntető igazságának nagyobb dicsőségére kedve telik. Szinte szeretné az ember ez elbeszélést megnyesni, a mellékdolgokon változtatni, hogy egy tökéletes kis művecske álljon elmeje előtt. — A címet sem tartom jónak. Patak bányának a hagyomány nevezte a szegény asszonyt, ki mint istentagadó, átkozott él az utódok emlékeztetésében. De az író élénk tisztább tükröt tart s a cím inkább bántó, mint helyes. Úgy látszik, az író alkalmat keresett rajta, hogy fejtegethesse, melyik öregasszonyt nevezi a magyar ember szülének, melyiket bányának. De vajon stilszerű bevezetésnek tartja-e az olvasó ezt elbeszélésünkhöz? Ép ily hosszasan fejtegeti Baksay a protestáns templomok sorsát az articularis világban. Tizenöt lapon keresztül. Egy rövid jelenet, egy jellemző dialog megtette volna s jobban megtette volna ugyanazt a szolgálatot.

De e kifogások mellett is kérünk még több ilyen szép elbeszélést.

A HÓDÍTÓ ROBUR.

VERNE GYULA REGÉNYE.

FORDITOTTA HUSZÁR IMRE

XVIII. FEJEZET.

A mely az Albatros igaz történetét befejezi a nélkül, hogy voltaképen befejezné.

(Vége.)

Robur és társai megmenekülése így történt. A fedélzet töredékei, a csavarok szárnyai, a rekeszek falai, szóval az Albatros összes maradványai roncokat képeztek, — de noha a megsebesült madár a tengerbe zuhant, a szárnyai a hullámok felett lebegtek s Robur és emberei néhány óráig e roncokból maradtak, majd a kaucsukból készült csónakra szálltak, a melyet újból feltaláltak az Óceán felszínén.

Azok szerint, a kik isteni közbenjárásról hisznek az emberi dolgokban, a Gondviselés — azok szerint pedig, a kiknek az a gyöngeségük, hogy nem hisznek a Gondviselésben, — a véletlen segítségére jött a hajótörést szenvedetteknek.

Néhány órával napfelkelte után egy hajóról észrevették őket és egy nagyobb dereglyét bocsátottak a tengerre. A dereglye felvette nemcsak Roburt és társait, hanem a léghajó vizen lebegő roncseit is. A mérnök csak annyit mondott, hogy a hajója összeütkezésben szétzúzatott és megmentői tiszteletben tartották inkognitóját.

A mentő hajó a *Two Friands* nevű három árboczos angol hajó volt Liverpoolból. Melbourne felé vette irányát, a hova néhány nap mulva érkezett meg.

A menekültek tehát Ausztráliában voltak, de még messze az X. szigettől, a melyre mielőbb vissza kellett térniök.

A mérnök a hátulsó rekesz töredékeiben tetemes összegű pénzt talált, a melylyel fedezhette társainak összes szükségleteit, a nélkül, hogy idegen segílyre szorult volna. Néhány nappal Melbourneba való megérkezése után megvásárolt egy száz tonna teherképeségű kis goelettet és így történt, hogy Robur, a ki a hajózáshoz is jól értett, hazakerült az X. szigetre.

Ezentúl csakis egyetlen gondolat, egyetlen rögeszme gyötörte: boszút állni. De hogy megboszulhassa magát, egy második Albatrost kellett építenie, a mi utóvégre is könnyű feladat volt annak, a ki az elsőt megalkotta. Felhasználta mindazt a mi az első léghajóból még felhasználható volt és újból elkészítette a gépet, új villamos telepekkel és új süritőkkel. Szóval nem egészen nyolcz hónap alatt az egész munka befejeztetett és az új Albatros, a régihez, a melyet a robbanás elpusztított, alakra, nagyságra és sebességre teljesen hasonló, készen állt, hogy felemelkedjék a légbe.

Teljesen felesleges megjegyeznünk, hogy a legénység ugyanazon emberekből állt és hogy ezek mindnyájan dühösek voltak a Weldon Institutera általában, s Prudent bácsi és Evans Philre különösen.

Az Albatros ápril első napjaiban hagyta el az X. szigetet. Robur nem akarta, hogy a légi utazást a föld valamelyik pontján észrevegyék, ennél fogva csaknem folyvást a felhők közt maradt.

Éjszak - Amerika fölé megérkezvén, Far-West egy néptelen és elhagyatott területén leszállt a földre. A mérnöknek, ki a legszigorubbán megőrizte inkognitóját, sikerült megtudni azt, a mi neki legnagyobb örömet okozott, t. i. hogy a Weldon Institute megkezdeni szándékozik kísérleteit és hogy a *Go a head* Prudent bácsi és Evans Phil vezénylete alatt ápril 29-én el fog indulni Philadelphiből.

Mily kedvező alkalom kielégíteni a bosszút, a melyet Robur és emberei annyira a szívükön viseltek! Borzasztó bosszuállás lesz az, a mely elől a *Go a head* nem fog megmenekülni! Nyilvános boszúállás, a mely egyszersmind be fogja bizonyítani a léghajó fölényét a léggömbök és az összes hasonló készületek felett!

Ezért volt, hogy ápril 29-én a léghajó megjelent a Fairmont Park felett, mint egy karvaly a mely a légből rohan alá.

Igen! az Albatros volt, könnyen ráismerhettek még azok is, a kik soha se látták.

A *Go a head* folyvást menekülni próbált. De a bennelevők csakhamar belátták, hogy visszintes irányban nem sikerülhet menekülniök. Ennél fogva függélyes irányban keresett szabadulást, nem az által, hogy a föld felé közeledett, mert az esetben a léghajó utját állhatta volna, hanem az által, hogy iparkodott felemelkedni olyan magas régiókba, a hol ellenfele talán utol nem érheti. Ez igen merész, de egyszersmind igen észszerű kísérlet volt.

Hanem az Albatros is vele együtt kezdett emelkedni. Sokkal kisebb leven a *Go a head*-nél, hasonlított a lándzsa-halhoz, a mely a bálnát üldözi, vagy a torpedohoz, a mely a páncélos hajó után rohan, hogy azt felrobbantsa.

A Fairmont-Parkban egybesereglett néptömeg jól látta ezt és pedig borzasztó aggodalmak közt. Az Albatros követte a léggömböt felfelé való emelkedésében. Folyvást körüle mozgott. Bezárta egy szűk körbe, a melynek sugara folyvást kisebb lett. Egyszerre megsemmisíthette volna, beszakítván az ellentállásra keptelen burkot. Ez esetben Prudent bácsit és társait a borzasztó zuhanás semmivé tette volna!

Az iszonyattól megnémult sokaságon az a rémület vett erőt, a mely a mellett elszorítja, a lábukat megbénítja, mikor valakit nagy magasságból látunk lezuhanni. Egy légi harc volt készülőben, olyan harc, a melyben még egy tengeri csata menekülési eselyei se kínálkoznak — a legelső ilyenü harc a maga nemében, de a mely nem lesz a legutolsó, miután a haladás egyike a világot kormányzó törvényeknek. És ha a *Go a head* az amerikai színeket viselte óriási gömbjén, az Albatros is feltűzte csillagos lobogóját, közepén a Hódító Robur arany napjával.

Ekkor a *Go a head* el akarta hagyni ellenfelét és még magasabba emelkedett. Kiszórták csónakjából a készletben tartott homokot. Egy újabb ezer méternyi ugrást tett. Már csak egyszerű fekete pontnak látszott az égboltozaton. Az Albatros, a mely csavarainak a maximumig fokozott forgásával folyvást követte, teljesen láthatatlanná lett.

Egyszerre a rémület sikoltása hangzott a földön.

A *Go a head* szemlátomást nagyobbodott s a léghajó is újra előtűnt, egyidejűleg alászállván a léggömbbel. Ezuttal zuhanás volt. A magas légrétegekben szétfeszült gáz megrepesztette a burkot s a félig összelapult léggömb meglehetősen sebesen esett le.

De a léghajó, emelő csavarainak forgását mérsekélvén, hasonló sebességgel bocsátkozott le, utolérte a *Go a head*-et, mikor az utóbbi már csak mintegy ezer kétszáz méternyire volt a földtől és egészen a csónakja mellé nyomult.

Vajjon Robur a kegyelemdőfést akarta-e neki megadni? Nem!... A léghajó személyzetét akarta megmenteni.

És oly ügyes mozdulatot tett, hogy a léghajós és segéde átugorhattak az Albatros fedélzetére.

Vajjon Prudent bácsi és Evans Phil vissza fogják-e utasítani Robur segítségét, vissza fogják-e utasítani a menekülést, a melyre nekik módott nyujtott? Valóban képesek voltak erre is! De a mérnök emberei megragadták őket és erővel átvitték a *Go a head* csónakjáról az Albatros csónakjára.

AZ ALBATROS KÖVETTE A LÉGGÖMBÖT.

A HÓDÍTÓ ROBUR.

Aztán a léghajó eltávozott a léggömb mellől és mozdulatlanul maradt, míg az utóbbi, a melyből a légszesz teljesen elillant, leesett a park fáira és megakadt az ágakon, mint egy óriási foszlány.

A földön néma csönd uralkodott. Ugy látszott, mintha az élet szünetelt volna az emberekben. Sok szem becsukódott, hogy ne kelljen látnia a végső katasztrófát.

Prudent bácsi és Evans Phil tehát megint Robur rabjaivá lettek. Miután újból hatalmába kerítette őket, vajjon ismét magával fogja-e vinni e két embert a vegtelenségbe, a hova senki sem mehet utánuk?

Méltán lehetett ettől tartani.

Azonban az *Albatros*, a helyett, hogy fölemelkedett volna a levegőbe, kezdett lebozsátkozni. Vajjon egészen le fog-e szállni. A néptömeg azt hitte, hogy igen és hátrább nyomulván, helyet csinált neki a tisztáson.

Az izgatottság elérte a tetőpontot.

Az *Albatros* megállapodott hét méternyire a föld felett s ekkor halotti csöndesség közepette megszólalt a mérnök hangja:

— Polgárai az Egyesült-államoknak, — mondá, — a Weldon-Institute elnöke és titkára hatalmamban van. Csakis megtorlási jogomat gyakorolnám, ha őket fogságban tartanám. De abból a szenvedélyből, a melyet az *Albatros* sikerei gyújtottak lángra kebelükben, megértettem, hogy a kedélyek állapota még nem érett meg arra a nagy forradalomra, a melyet a lég meghódításának egykor elő kell idéznie. Prudent bácsi és Evans Phil, önök szabadok.

A Weldon-Institute elnöke és titkára, a léghajós és segéde egy ugrással a földön termettek.

Az *Albatros* azonnal tíz méternyivel feljebb emelkedett.

Robur tovább folytató beszédét.

— Polgárai az Egyesült-államoknak, az én kísérletem végre van hajtva, de arra a meggyőződésre jutottam, hogy semmit se szabad elhamarkodni, még a haladást sem. A tudományok nem szabad megelőznie az erkölcsöket. Átalakulásokat kell előidézni, nem forradalmakat. Szóval mindennek a kellő perczen szabad csak bekövetkeznie. Ma még sokkal korábban érkezém, hogysem legyőzhessem a megosztott és ellentétes érdekeket. A nemzetek még nem értek meg az egyesülésre. Én tehát távozom és magammal viszem titkomat, a mely azonban nem lesz elveszve az emberiségre nézve, sőt inkább az emberiség tulajdonává fog válni azon a napon, mikor az emberek eléggé tanultak lesznek arra nézve, hogy belőle hasznot húzzanak és eléggé bölcssek arra nézve, hogy soha se éljenek vissza vele. Üdv nektek, polgárai az Egyesült-államoknak, üdv nektek!

És az *Albatros* hatvannégy csavarával a levegőt verdesvén, hajtó csavarának a legnagyobb gyorsaságig fokozott mozgása segítségével eltűnt keletfelé a lelkesült hurrahk valóságos vivara közt.

A két kollega, a kik mélyen meg voltak alázva, valamint az ő személyükben az egész Weldon Institute is, azt tette, a minél egyebet nem is tehetett, — tudniillik meghunyászkodva baza mentek, mialatt a nép, a melynek hangulata hirtelen megváltozott, e perczen teljesen megérdemelt gunnyal halmozta el őket.

És most ismét felmerül e kérdés: ki ez a Robur? Vajjon meg fogják-e tudni valaha?

Ma már tudjuk. Robur a jövő, talán a holnapi nap tudománya, a mely biztos készletben van fenntartva az emberiség számára.

Utazik-e még folyvást az *Albatros* a földi légkörben, a saját uradalmában, a melyet senki se

rábírhat el tőle? E felől nem lehet kétség. Meg fog-e jelenni a Hódító Robur ismét valamikor, úgy a mint ígerte? Meg! El fog jönni ismét, hogy megmondja találmányának titkát, a mely teljesen át fogja alakítani a világ politikai és társadalmi viszonyait.

A mi a léghajó mozgás jövőjét illeti, ez a léghajóé és nem a léggömbé.

A lég végleges meghódítása az *Albatrosoknak* van fenntartva!

Vége.

EGYVELEG.

* Dél-Afrikában jelenleg 95 hirlap jelenik meg: 69 a Fokföldön, 12 Natalban, 5 az Oranje-köztársaságban s 9 Transvaalban. E lapok közül 76 angol, 16 holland, 2 német s egy kaffer nyelven jelenik meg.

* A kánikula elnevezése tudvalevőleg a Sirius csillagtól ered (a nagy kutya csillagképletében), melynek feltűnése Egyiptomban a Nílus áradásának idejével esett össze. Görögországban pedig (julius 23-tól augusztus 23-ikáig) a legforróbb időszakokkal, az oporával, a midőn a szőlő és gyümölcs érett. A Sirius a legfényesebb csillag az égen, a csillagászok számítása szerint 1.069.000 naptávolban van tőlünk, azaz oly óriási távolságban, hogy a sugár csak 16.9 év alatt ér onnan a földre. A csillag oly nagy, hogy 14 nap kitelnék belőle.

* A párisi mosónők száma jelenleg mintegy 15.000 s évi keresetük körülbelül 60 millió frankra megy.

* Óriás növény. Peruban a csaknem tiszta fekete Nuna tavon több óriási *Viktória regia* tenyészik. Egy ily virágnak egyetlen levele 8.05 méter kerületű s 7 $\frac{1}{2}$ kiló súlyú volt; egy virág 1.40 méter nagy, 1 $\frac{1}{2}$ kilogramm súlyos és egy bimbó 1.13 kilogrammot nyomott. Hasonló óriási virágok csak a Szumatra szigetén található *Rafflesia Arnoldii* növényen vannak.

* A narancsfák nagyon hosszú életűek. 1878-ban pusztult el Versaillesban a „Grand Bourbon”, melyről tudva volt, hogy a navarrai királynő 1421-ben ültette s így tehát 457 évet élt. Floridában a narancsfák rendkívüli termésűek, három év múlva már ezer gyümölcsnél többet teremnek s találtak oly fát is, melyen 5500 narancs termett.

* Érdekes üdvözlések. Az éjszaksarki lakók találkozásánál orrukat dörzsölik egymáshoz. A *Philippin* szigetek lakói mélyen meghajolva kezüket arczukra teszik s egyidejűleg térdüket meghajlítva egyik lábukat fölemelik. A *Sunda* szigetek lakói az üdvözlött egyén bal lábát fogják meg s a jobb láb felett saját arczukhoz emelik. Az *aethiopok* az üdvözlött ruháját borítják magukra, úgy hogy az üdvözlött csaknem meztelen marad. A *Cycladok* egyik szigetén a látogatók egymás haját nedvesítik meg. A *siámiaknál* az alsóbb rangú földreborul az előkelőbb előtt, ez erre odaküldi szolgáját, vizsgálja meg, vajjon az illetőnél van e rossz szaga tárgya, vagy evett-e ilyet. Ha igen, az előkelő megrugja a földön fekvőt s az köteles rögtön eltávozni.

* A divatképek valódi megalkotója egy Schwarz Máté nevű augsburgi kereskedő, a Fugger-ház könyvvezetője, ki 1520-ban külön könyvet készített. Melyben magát születésétől kezdve 42 külön öltözetben festette le s azokat az öltözeteket részletesen leírja. E könyvet élte végeig folytatta s még 41 jelmez került belé, úgy hogy a mű, mely jelenleg a braunschweigi hercegi könyvtárban őriztetik, a jelmeztan egyik kiváló forrása. A példát sok előkelő család utánozta. A XVII-ik században különösen a francziák s hollandok egyes nagy ünnepélyek alkalmából feltűnést keltett öltözetek rajzait sokszorosították. A szabók s ruhakereskedők azonban csak a múlt század végén kezdtek divatképeket közölni, legelőször Párisban. A sokszorosító művészetek fejlődésével a divatképek száma is rohamosan emelkedett.

Árvíz elől menekülők a H.-M.-Vásárhely és Szeged közötti töltésen.
Menekülők tanyája a gáton.

A töltés a víz között.

A porgányi zsilip és szivattyúház

A TISZAI ÁRVIZ.

FÖLDES ZSÁKOK SZÁLLÍTÁSA A KIS-TISZAI SZAKADÁSHOZ.

Háry Gyula rajza.

AZ ÁRVIZ.

Száraz, majdnem hogy aszályos idő, mely megszorulással fenyegeti a gabona éréd szemét, és — árvíz! Még ezt is meg kelle érünk. Esőért imádkozik az ország kilencz-tized része: a szép Alföldnek kölközepén pedig egy város, három község és vagy hatvan tanya népe átkozza a vizet, mely idei kenyerét elvév, házát elmosta, nehéz munkájának jutalmát kezéből kicsavará s helyébe koldusbotot nyomott.

Látni kellett volna azt a vetést egy nappal a szomorú nap előtt. Buzát Isten csak ilyen teremtetett, a minő a Körös-Maros-Tisza közén mutatkozott, de szebbet nem. Igazi ideálja a magyar buzának, melyen ez idén ép úgy nem volt semmi hiba, mint kákán nincs csomó. Más években rozsa, bogár, üszök piszkolja meg a legzebb vetést is, eső híján nyomorékká válik, vagy fagyos lehellet fut rajta végig virágzaskor, vagy eső veri meg, a mitől a kalász hibás, sovány, üres, a vetés csorba marad. Most ezeknek az évenként többé-kevésbé nagy mértékben mutakozó csapásoknak mindenike elmaradt, megkímélte a vetést, mintha ennek az évnek a termésében akarta volna megjutalmazni a magyar gazdaember többi éveinek gondját, baját és kárpótolni családásaiért.

Ilyen vetésből öntött el a Tisza vize vagy 50 ezer holdat, a Temes és Béga pedig vagy 30 ezeret. Három-négy millióval nincsen tulbecsülve a kár, melyet az árvíz annak a vidéknek okozott.

Árvíz! De hát ez az idej elöntés megérdemli-e, hogy annak nevezzék? Hiszen az Alföldet más években meglátogató árvíz a folyókban magas vízállást föltételez. Ha télen sok hó gyűlik meg a hegyek között, tavasszal aztán hirtelen olvasztó szél csapja meg: akkor a víztömegek egy-

szerre egy időben zuhognak lefelé — a tiszai böles szabályozás ennek a víztömegnek még az utját is megrövidítette az átvágásokkal, hogy hamarabb érjen a síkságra, a hol a folyó lejtése kicsi, a víz folyása tehát lassu, — ott aztán meggyűlik, földuzzad, megtölti az ártér s a nagy öblözeteket és ostromolni kezdi a gátakat. Ilyenkor szokott lenni árvíz.

De júniusban, mint az idén, mikor a hólé már rég eltakarodott a hegyekről! Nem is igen nőtt meg a Tisza, alighogy tulesapott rendes medrén. Ennél sokkal magasabb vízállás ellen is sikeresen védekezett már alföldi nép, már akkor is, mikor nem voltak olyan védő töltései, mint ma vannak. De most a Körösök, a Tisza, a Maros mentén olyan gátak emelkednek, melyek évtizedekre látszottak ama vidékeknek teljes biztonságot nyújtani. Hasonlók épültek a Temesnél, a Bégánál. Amazok tíz, ezek tizenkét millió forintba kerültek, s költségükhöz jelentékeny összegekkel járul a mentesített terület birtokossága. Keserves ez a hozzájárulás, együtt hajtják be az adóval: de a nép panasz nélkül fizeté, mert hiszen nyomon- és életbiztonságot remélt nyerni érte s nyugodtan vélte magát átadhatni biztonságának.

Ekkor egészen szokatlan időben, — csak 1816-ban történt, hogy június első napjaiban meglepte az árvíz a Tisza völgyét — beüt a katasztrófa. Hogyan történhetett ez? Hiszen a Tisza vize csak helyenként jutott el a védőtöltéseknek még a lábához is, s védekezési előkészületeket tenni senkinek nem jutott még eszébe! Egy-két méterrel bátran emelkedhetett volna még a víz, hogy a védekezéshez komolyan hozzá fogjanak. S most, mikor alighogy elkészültek a drága, de egyúttal erős, hatalmas gátak, ugyan ki gondolt volna veszedelemre?

Hát úgy történt, hogy a védgátaknak vannak gyöngé pontjai: a zsilipek. Az Alföld tudvalevőleg nem csak a folyóvizek áradásától, de a belvizektől is szenved. A belvizek fölfakadnak, megtöltik az ereket, kiöntenek s ép úgy elpusztítják a vetést, mint a Tisza tette volna, ha kiönt. Ha a folyóvizek duzzadása és a belvizek fakadása egy időre esik; akkor egy tenger az Alföld, melyből csak imitt-amott látszik ki egy kis sziget, tanya, épület vagy facsoport. Ezt a fakószínű tengert aztán hosszában hasítja keresztül egy hosszú, keskeny, fekete vonal: a gát, mely úgy tűnik föl, mint egy óriási barázda. Jobbra-balra tőle mind víz, meg víz.

A belvizek ilyenkor rendszeren alacsonyabb szintű, mint a folyó árterének a vize. De a folyó vízállása gyorsabban le is apad, s a folyó fölszine eléri a rendes niveaut, a mikor aztán a belvizek lesz a magasabb. Le nem folyhatik az alacsonyabb folyó-mederbe, mert a töltés útját állja.

A belvizet tehát mesterségesen kell leereszteni. Erre valók a zsilipek, melyeket rendszeren egy-egy nagyobb vizér torkolatához építenek, hogy mikor a folyó alacsonyabb vize megengedi, a zsilip kapuit fölnyitván, azon keresztül a belvizet leeresztsék.

Ilyen zsilip a Tiszának Körös-Maros közötti szakaszán három van: a kurczai, a kis-tiszai és a porgányi zsilip. Hatalmas épületek, de a mint kiderült, még is gyengék s rosszul kombináltak. Alapjuk feneketlen homok, mely nagy nyomás alatt épugy folyik, mint akár a víz. Ha a zsilip inneneső felén nagy víztömeg fekszik neki óriási súlyával: a homokot kitolja a zsilip és gát tulsó oldalán. Ezen az által vélték segíthetni, hogy betonreteget raktak az építmény alá. De a betonreteg gyenge volt, megrepedt s az a víz, mely még a gátakat sem támadta meg, elég volt, hogy

BETÖMÉSI MUNKÁLATOK A KIS-TISZAI SZAKADÁSNÁL.

Háry Gyula rajza.

alámossa a kis tiszai zsilipet, mely aztán két darabban alá dült s kaput nyitott a gát testében a víz beözönlésének. A víz aztán megtette a magáét.

Kétséget nem szenved, hogy ha sejtik a veszélyt, el is háritották volna. Csodálatos az, mit a vízjárta alföld népe az árvíz elleni védekezésben ki bír fejteni. Mint a méhraj, úgy lépik el a gátakat s csoportokra oszolva mindenik külön földadatot teljesít. Könnyebb munkálatu, lazább föld lakója az ást is alig bírja betaszítani abba a kemény, összeálló földbe, melyből pl. a szentesi kubikos hat-tíz kilónyi falatokat emel ki talicskájára s viszi a töltésre. A hol a poczok, az ürge megfurta a gátat s a víz beszívárog és a töltést fenyegeti: ha korán észreveszik, egy ember alámerül a vízbe a folyó felől, megkeresi a nyílást s szalmával betömi. Nagyobb szakadásnál, vagy épen gátcsuszamlásnál hatalmas karósort vernek a gát elébe, erős vastag deszkákat, palincsokat állítanak a karók mellé egymás tetejébe s ontják elébe a földet serényen. A hol a víz sodra akkora, hogy földolja vagy elviszi a földet: az olyan helyre földes zsákokat dobálnak egymás tetejébe, a karózást befonják, kitöltik náddal, rőzsével, fagalyakkal, guzzal, a mi közelebb esik. Nehány száz méternyi vonalon ezer meg ezer ember sűrű-forog. Legnagyobb baj a földdel van, mert azt nem lehet a töltés aljából felszedni s azzal a gátat gyengíteni, a közelebb eső térség pedig többnyire mély föld s védekezés alkalmával víz is borítja rendszeren. A távolabb eső magaslatokról, néha több órányi távolságból kell a földet hordani. Ez aztán csakugyan szaporátlan munka volna gyalogtalicskával. Ladikokat, hajókat töltenek meg tehát földdel és földes zsákokkal, azokon szállítják a védelmi főanyagot. Veszedelemes helyeken, a hol hirtelen gátcsuszadástól tartanak, a leginkább veszélyeztetett pont elé néha egy-egy ilyen hajót, több száz sőt ezer köbméter földdel odaállítanak s ha a szakadás csakugyan bekövetkezik, az egész hajót is alá süllyeszti. Sokszor sikerült már ilyen módon a víz betörését föltartóztatni.

A kis-tiszai zsilip bedőlésénél is ezt kísérelték meg. Földes hajót süllyesztettek alá. Ámde akkor a már két nap óta bezuhogó áradat mélyre mosta magának az utját, s az örvénylő víz összetörte a hajót s tartalmát elnyelte, tova sodorta nyomtalan. Minden kísérlet a szakadást betömi, hiába volt. A víz torka mindent lenyelt vagy kiköpött, nem használt az ellen semmi embertől származó akadé. Utóvégre arra a gondolatra jutottak, hogy „elfogják” a vizet, a mi a vízvédekezésnél körülbelül olyan művelet, mint a háboruban a bekerítés, áll pedig abból, hogy a gát mögött mélyebben, a hol a víz sodra már nem oly sebes és feneke is kevésbé mély, körbe verik a karókat s mögöttük hevenyészett töltést készítenek.

Ezt cselekedték. Csak hogy ez igen lassu munka, s mire elkészült: a Tisza is megapadt s a víz a már akkor mindenféle előntött területről visszazsá kezdett folyni. Az elfogás most az egyszer tehát mintegy százezer forintba kerülő fölösleges kísérlet vala, melyet ha befejeznek, csak a víz visszafolyását akadályozta volna, úgy hogy annak másutt kellett volna nyitni a gátban leveztető utakat.

Képeink, melyeket olvasóinknak ez alkalommal bemutatunk, a kistiszai zsilip melletti katasztrófára s a Tisza által előntött területre vonatkoznak. Tehetséges festőnk, Hány Gyula helyszínen főlvezt vázlatából adott át két rajzot lapunk számára. Egyik képe a földes zsákok megtöltését és szállítását, másik a bedőlő zsilip helyén támadt szakadás betömésének kísérleteit, a karózást és czölöpözést s a palincsolást mutatja a gáttestnek a folyó felőli oldalairól.

Csoportos nagy képünk (Gause rajza) fölül a tanyákról kiöntött s éj idején a gátra ökrös szekeket, lóháton és gyalog menekülő szegény embereket mutatja, a mint hirtelen összeszedhető czökmókjaikkal a kanyargó töltés tetejét ellepik. A középső kép balfelől az ily menekülők éjjeli tanyáját mutatja, a mint ponyvából sátozt hevenyészve a tűz köré telepednek. A jobb felőli kép az épen maradt porgányi zsilipet, a töltést, mögötte a szivattyús bázat és kéményét, elől pedig a megáradt Tiszát tünteti elé. Az alsó kép végre magát a felkörben kanyarodó töltést mutatja, a mint a víztől elborított területen végig sötétlik. A fűzfák, a gémes kutak lába vízben ázik, vízi madarak röpködnek a víztükör fölött s egy csolnokon valami szegény menekülő tart a gát fele.

Másik nagy képünk magát a kis-tiszai bedőlő zsilipet mutatja a körülötte rajzó hajókkal, emelő szerkezetekkel, karóverő bakokkal. A zsilip részei ott fekszenek félig a vízben a gát lábánál. A szakadásnak tulsó és innenső partja karókkal, rőzsekötegekkel, palincsokkal, földes zsákokkal van borítva.

MARCFÁNK.

A „Vasárnapi Ujság” 27-dik száma érdekes cikket mutat be az „Osztrák-magyar monarchia irásban és képen” legutóbbi füzetéből Jókaitól. A cikk a magyar ételekről szól, s előfordul benne a többi közt a *marcfánk*.

Ez a mesés név nagyon nevezetes a magyar nép között, s bizonyosan sokan vannak, kik nem ismerik az étel magát, valamint én sem tudtam, mi az, mikor legelőször hallám említeni. Az én jó nagyanyám ugyanis azt szokta volt mondani válogatás esetedéinek: *Hiszen csak nem tarthatlak marcfánkkal!*

— Valami csodás ételnek kell lenni annak a marcfánknak! — gondolám magamban, mert a névvel egyebet nem tudtam róla.

Több évvel később Szilágyi Istvántól hallám e nevet említeni, még pedig az Arany Jánoséval együtt felhozva. Kétszeresen érdekelt.

Szilágyi István, miként tudjuk, nagy aggodalomban volt Arany János miatt, az 50-es években. Félte, hogy a koszorús költő búskomorságba esik, s folytonosan sürgette és ösztönözte az írásra. Arany többnyire azt felelte, hogy most nem képes írni. Szilágyi István jól tudta, hogy minő munkái vannak Arany Jánosnak már készzen, melyek még napvilágot nem láttak, s így ezek közlésére kérte, ha most eredetét nem akar írni. Ennek se volt sikere.

A máramaros-szigeti nagy égéskor 1856-ban albumot adtak ki Szilágyi István és P. Szatmáry Károly mint szerkesztők, több mások közreműködésével, az elégett reformatus templom és kollégium javára.

Szilágyi István felszólította Arany Jánost, hogy egy általa ösmert fordítását Byron egyik költeményének küldje meg a szigeti album számára. Nem jött felelet.

Egyszer Szilágyi Istvánnak eszébe jut, különösen a neje sürgetésére, hogy kérje fel Arany Jánost, küldenie meg neki a marcfánk készítésének a leírását. Marcfánkot Arany Jánosné ugyanis kitűnően tudott csinálni. Szilágyi István is Aranyéknál ösmerte meg ezt az eredeti magyar süteményt. — Eme levélben emlité föl Szilágyi újra Byron költeményének fordítását.

A bús költő maga is megsokalhatta a többféle felszólítást és felelt. Szilágyi István csak is azt akarta, hogy az elnémult költőt megszólaltassa. Ime Arany János levele Szilágyi Istvánhoz.

„Édes Barátom!”

„Itt küldöm Byront, egyebet ne várj. „Nem az vagyok, ki voltam egykor” s ez most elég. Anynyit beszéltem e tárgyról, hogy már unalmas” . .

„Hogy téged még a marcfánk emléke is kísért! Im itt a recepte. Úss egy csuporba (például) két tojást. Belé egy kevés sót, cukrot. Verd össze jól. Önts hozzá egy meszely tejet; annyi lisztet, hogy palacsinta sűrűségű legyen. Akkor tegy zsirt tepsibe, egy ujnyi vastagon, s ezt forrald fel. Mikor legjobban forr, a tésztát kanalanként rakd belé, egy-egy kis kanállal egy helyre, és pirostra süsd meg. Punktum. Ez fiam oly egyszerű, hogy magad is megcsinálhatod. Hirtelen etel, mikor hamar kell valamit csinálni.”

„U. i. A marcfánk miatt elfeledém szólani a fordításról. Veheted észre, hogy nem keveset változtattam. Ezt néhol az értelem kívánta, mint a 2. versszakban, melyet nem értettem jól. Az „Island of the Blest” nem tudom micsoda. De most jó Byronom van jegyzetekkel. Pár jegyzetet én is szükségesnek tartok, de gyémánt-apró betűkkel, hogy ne rutítsa a lapot igen. — Most is elég messze marad az eredetitől, de lehetetlen a versalakot és *hangot* megtartva, jobban fordítani, legalább nekem. Azt hiszem, így is marad benne szépség.”

Eddig a levél másolata. A közölt „recepte” másféle marcfánkról szól, mint a Jókaié, hanem alkalmasint a régi híres név emlékéből maradt fenn.

LÖVEI KLÁRA.

AZ ANYAKIRÁLYNŐ ÜDVÖZLÉSE.

Viktória angol királynő jubileuma alkalmából még két képet mutatunk be, melyek oly jelentekeket ábrázolnak, midőn nemcsak a királynő, de a család-anya is tartja jubileumát.

A királynőnek, habár már 28 éve, hogy özvegy, tudvalevőleg igen nagy családja van. Az életben levők egy pár csecsemő kivételével mind megjelentek az ünnepen, többek közt egyik veje, a német trónörökös is, habár torokbaját akkor még nagyon veszélyesnek tartották. A westminsteri templomban mind megjelentek, s az ünnepi körmeneten mindannyian résztvettek és közvetlenül az ünnepelt királynő környezetében, a férfiak lóháton, a nők és gyermekek kocsin. A rangban legtekintélyesebb két családtag: a német trónörökös és a walesi herceg neje a királynővel egy kocsiban foglaltak helyet.

Az ünnepi körmenetnek legérdekesebb csoportja volt a királyi család férfi tagjaiból álló lovas kíséret, mely Viktória királynő hat gyönyörű almásszürke ló által vont kocsiját közvetlenül megelőzte. Tizenhat herceg volt a csoportban, a királynő fia, vejei, unokái és unokáinak férjei, mindenik különféle katonai díszöltönyben. A rokoni fokozat a királynőhöz határozta meg helyüket. A német trónörökösön a porosz testőrök fehér egyenruhája és sisak volt, jobb kezében a marsal-pálca. Mellette jobboldalt lovagolt a hesszeni nagyherceg tábornoki kék egyenruhában s balról Keresztély, schleswig-holsteini herceg angol tábornoki piros egyenruhában. Albert Viktor walesi herceg a 10-ik angol huszárezred kék és aranyos hadnagyi öltözetét viselte, jobb oldalán volt Vilmos porosz herceg s baloldalt Sergius orosz nagyherceg. A fiatal György walesi herceg angol tengerészi egyenruhát viselt, s Henrik porosz herceg és a hesszeni nagyhercegi trónörökös között lovagolt. Az után jöttek Keresztély Eduárd schleswig-holsteini herceg, a szász-meiningeni trónörökös és Lajos battenbergi herceggel, ki angol tengerész-parancsnoki öltözetet viselt tollas kalappal és válldíszítményekkel. Utánok jött Henrik battenbergi herceg, ki a Beatrix hercegnőről nevezett hamphirei önkéntes zászlóalj ezredesi díszöltönyt vette fel. Lorne marquis a glasgowi önkéntesek skót gyalogosi egyenruháját viselte, de út közben lováról leesvén a körmenetből elmaradt s csak a székesegyházból visszatérve, csatlakozott ismét hozzájuk. A királynő kocsijához legközelebb volt a királynő három fia: középhelyen a walesi herceg tábornagyi díszruhájában, jobb oldalán az edinburghi herceg admirál-öltözetben s baloldalt a connaughti herceg tábornoki ruhában.

A Westminster-templomban, a hol a hálaadó isteni tisztelet tartatott, az oltárral szemben levő trón körül egy pár udvari személyt kivéve csak a családtagok voltak láthatók: fiak, leányok, vők, menyek és unokák, összesen negyvenhárman.

Az isteni tisztelet befejezése után e családtagok egyenként járultak az ünnepelt családfőhöz, hogy hódolatokat és üdvözlőket kifejezzék. Legelől, a mint azt képünk mutatja, a legidősebb fiú, a walesi herceg. A királynő mindannyit arczon csókolt a templomban összegyűlt fényes közönség jelenlétében. Ket veje, a német császári trónörökös s a hesszeni nagyherceg egyszerűen letérdelve s kezét csókolva akartak elhaladni előtte, de Viktória királynő visszahívta őket s megcsókolta. A királynő fényes ünnepe mellett a boldog anyának s nagyanyának is ünnepe volt ez s az angol nép, melynek kebelében a családi erények oly nagy tiszteletben állanak, egész lelkesedéssel fogadta a fényes ünnepélynek ily egyszerű, de megható családi kiegyezését.

A TENGERI KIGYÓ.

A mesék sárkányához hasonlóan a sokat emlegetett és ma már példabeszédszerűvé lett tengeri kigyó is létezik, természetesen egész más és mindenkéfélt sokkal szerényebb alakban, mint a matrózok hibetetlen eseményei között időről időre szívós következetességgel előkerülő tengeri szörnyetegek.

A valódi tengeri kigyó, vagy is inkább tengeri kigyók, az egyenlítő környékén élnek, külsőleg és testszervezetükre nézve alig különböznek a szárazföldi kigyóktól másban, mint hogy a farkuk hátul szélesre nyomott és evezésre használható. Rendesen fejüket a vízből kiemelve úsznak, de igen ügyesen tudnak alámerülni és víz alatt úszni, sőt a szárazra is úszhatnak. Rendesen apró állatok, csak kivételesen nőnek 3—4 méter hosszúra, holott az óriás kigyók hossza 7—8 méter sőt több is. Nagyobb részök igen mérges és ezért a halászok és matrózok rendesen kerülik.

Nem lehetetlen, hogy a matrózok félelme a mérges kigyóktól, s a viharos tenger hullámzásai által okozott szemcsalódás folytán ezek a valódi kigyók is szerepelnek egy-két tengeri kigyóról szóló tudósításban, vagy az óriás kigyók egy-egy példány, mely vízbe jutott. Kétségtelen azonban hogy a hírhedt tengeri kigyók dolgát ezzel megmagyarázni nem lehet, mivel azokat a több száz lábnyi szörnyetegeket állítólag a földgömbnek csaknem minden részén látták, holott a valódi tengeri kigyók és a pythonok csak a meleg öv alatt élnek és e mellett minden egyes ilyen esetben — pedig gyakran voltak a tudósítók között szavahihető emberek is — valami óriási szörnyetegről van szó, úgy hogy félelem vagy más okból származó tévedés nem is fordulhat elő.

Már a régi korban gyakran szólnak a tengeri kigyókról. Aristoteles említ egyet a libyai part mellett, mely állítólag gyakran jött a partra s ökröket rabolt. Plinius szerint Nagy Sándor hajóskapitányai a persiai öbölben láttak egy 40 láb hosszú tengeri kigyót. Pontoppidan norvég püspök több tengeri kigyónak látásáról tesz említést s Egede János, a híres misszionárius, is látott egyet. Ujabbán, a tengeri hajózás fellendülése után, csaknem évről-évre támad új hír a 100—200 láb hosszú szörnyetegekről, némelyeket meg is sebesítenek, de elfogni még eddig egyet sem sikerült.

A tudósok, kik e rejtély megfejtésével foglalkoznak, több esetben világosan kimutatták, hogy az illető észlelők tévedése hogyan ered. Egyszer delphineknak, máskor tengeri pókok egymásután menő raja idézett elő a tenger hullámaiban oly mozgást, mintha az óriási területen csak egy állat volna. Más alkalommal megtörtént az is, hogy a látott szörnyeteg egyes esontdarabjait megkerítették, mint az 1808-ban Orkney körül csatagoló tengeri kigyóval történt s kisért, hogy az csak czápa volt, habár óriási 13 méter hosszú, a minők Norvégia körül a múlt században még meglehetősen számmal voltak. Sőt oly komikus eset is fordult elő, hogy a rettegett tengeri kigyó helyett óriási szalagalaku tengeri binárt találtak, mely távolról csakugyan kigyó alaknak látszott.

Mindez azonban nem magyarázza meg teljesen a dolgot s egyes szavahihető emberek által tett észleletek alapján hinnünk kell, hogy a régi rejtély nincs megoldva. Így például, hogy csak egy esetet említsünk, 1877-ben Osborne angol gőzös tisztjei Szicília közelében igen jól észleltek egy csodálatos szörnyeteget s rajzot is készítettek róla, a mint azt mi is közöltük. Kezdetben 40 láb hosszú háromszögű uszonyoscsokot láttak, később egy hét láb vastag fejet, 15 láb széles vállat s azon, mintha egy óriási teknősbéka előtagjai volnának, két 15 láb hosszú uszonyt. Ilyen s hasonló esetek folytán több tudós már kifejezte azt a nézetét, hogy a Jura-korban élt ichthyosaurus, plesiosaurus s más tengeri szörnyetegeknek utódai vagy általában valami óriási gyíkféléknek csakugyan kell a tenger mélyében létezniük. A geológiai állatok utódaira gondolni nagy merészség ugyan, de hogy a tenger mélyében lakó állatokat még kevéssé ismerjük, az tagadhatlan s ennek alapján legalább is nem lehetetlen az, hogy a sokat emlegetett tengeri kigyók nem tisztán a képzelem szüleményei s a czethalakon kívül még lesznek a tengerben más óriási állatok is, melyeket, a tenger színére ritkán jöven, csak ily mesés alakban ismerünk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle júliusi kötete igen gazdag közleményekben és kritikai ismertetésekben is. Egyik főcikkéből Vambéry Ármán dolgozata: „Angolország politikai állása a mohamedán keleten.” Azt mutatja ki, hogy az angolok ereje, varázsa, tekintélye, mily okok, hibák, mulasztások miatt csappant meg a mohamedán keleten. A fő ok az, hogy Anglia

regi tetteje lelohadt: a sok hódítástól maga is megdőbvenve, még az állandó akaraterőt és munkás éberséget is figyelmen kívül hagyták államférfiai. Vannak is már, kik látva az ingadozó brit zászlót, a „finis Britanniae” szomorú énekét zengik. De a zászlót csak akkor fenyegetné bukás, ha az angol nép nem szakítna eddigi közönyével s nem igyekeznék helyrehozni hibáit. A füzet második cikkében Kont Ignác kezdé ismertetni a francziák elhunyt jeles kritikusanak: Paul de St. Victornak hátrahagyott művét: „Les deux marques”, melyből csak „A klasszikus dráma”-ról szóló két kötet készülhetett el. A bemutatott rész Aeschylus ó-görög tragédiájáról szól. Hegedüs Sándor nemzetgazdasági cikke: „Ujabb mozzanatok a cukoradó-kérdésben” világos tájékozást nyújt mindazoknak, kik e fontos kérdéssel megismerkedni kívánnak. A szépirodalmi rész: Putelei Istvánnak „Jetta” című beszélyéből s Léray Józsefnek négy darab Burns-fordításából: a „Nézd kedvesem”, „Nincs Nanni velem”, „Folyj csöndesen Afton” s „Az én szép Marim” című dalokból áll. Ezeket követik az „Egyetemi tanítás”-ról és „A művészet négy fal között” című, jó eszméjű cikkek, névtelenül. Az „Értesítő”-ben tíz újabb könyv bírálatát kapjuk. A Baksai elbeszéléséről szólót lapunk mai számában bővebben ismertetjük. A második Hunfalvy Pálnak tudományos becsü német könyvével: „A rumén történetírás újabb jelenségei” cíművel foglalkozik: a harmadik a Gozsdó Elek „Tantalus” című beszélykötetét bírálja. A többi cikk R. Meyer és G. Archant „La question agraire”-jéről, Tokody Ödön „Az öreg plébános leveleiről”, (magyar kedélyvel, de itt-ott elfogultan írt könyvről), László Károlynak oly érdekes „Napló-töredékeiről”, egy pár tiszaszabályzati munkáról s Koltsey Ferencz minden munkáinak új és bővített kiadásairól szól. A Budapesti Szemle előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Aranys János hátrahagyott iratai füzetes kiadásából két újabb füzet (5 és 6) jelent meg Ráth Mórnál. A „Versek”-ből az „Őszikék” utolsói, 1880. decemberéig, és a „Kisebb költemények régebbi évekből”, köztük a „Honvéd özvegye”, „Rózsa Sándor”, műfordítások Burns-ból, Moore-ból, Horáciusból és kínai dalok vannak benne. Legértékesebb darabja a „Csaba királyfi” töredék első éneke. A levelezésekből a Petőfivel folytatott levelezés nagy része közöltetik. Egy-egy füzet ára 40 kr.

Jókai művei. Ráth Mór kiadásában Jókaitól két könyv hagyta el legközelebb a sajtót. Egyik a nagy író régebbi, apró dolgozatainak gyűjteménye, „Életemből” címen, mely füzetes kiadásban indult meg, könyvalakban most 418 oldalnyi kötetet foglal el. Humorisztikus dolgozatainak java, a jó Kakas Márton prózájából, a 60-as évekből több jóízű apróság van a kötetben. A vége utleírás. A cikkek összegyűjtése és közreadása a hírlapokból igen jó gondolat volt. A kötet ára 2 frt 60 kr. A másik új mű „Gr. Benyovszky Mór életrajza”, mely a gróf saját emlékiratai és utleírásai elé jó bevezető kötetül. Most a második füzet jelent meg, egy képmelléklettel: „Benyovszky megtámadja Formosa bennszülötteit.” A füzet ára 40 kr.

Turgenyevnek Ráth által rendezett összegyűjtött munkái közül a harmadik kötetül megjelent: „Heléna”, a bolgár fölkelés előestéje. Ára 1 frt.

Makrobiotika, vagy hogyan lehet az életet meghosszabbítani. Irta dr. Hufeland Kristóf Vilmos; dr. Klemke átdolgozása nyomán fordította Kemény Fülöp, Budapestben, a Franklin-társulat kiadványa, a kis nemzeti muzeum 45—46. kötete. Ára 1 frt. — A sűrű, mindamellett igen olvasható 29 ives kötet kimeríti mindazt, a mit minden embernek tudni jó, egészsége fentartása végett. Hufeland, a világhírű tudós e műve Németországban a biblia után leginkább el van terjedve, és valóban nincs is más könyv, mely e helyet jobban megérdemelné, a biblia üdvözülni, ez meg élni tanítja az embert. És minél inkább távolodik az ember a vadak állapotától és minél inkább közeledik a műveltség legmagasb színvonalán álló népekéhez, annál inkább van szüksége ilyen jeles tankönyvre. mert mint a láng a gyertyát, a szellem úgy emésztí a testet, és ennek épségét csak úgy tarthatjuk fenn, ha a szellem rombolását a tudomány segítségével és ápoló eszközeivel ellensúlyozzuk. Ez a leghasznosabb sőt valósággal szükséges könyv már a polgárosult magyar ember háztartásában.

„A magyar ipar uttörői” cím alatt terjedelmes könyv jelent meg. Gelléri Mór állította össze a magyar ipar jeleseinak élet- és jellemrajzát, hogy az iparos ifjuság jó példákön buzdulva a becsület, a tisztesség és tökéletesedés terén igyekezzék fejlődni és haladni, gondolkodó iparossá válni. A 82 életrajz közt ott találjuk az ipar régi jeleseit, a mai nemzedék kiválóbbjait, úgy a nagy és kiipar, mint a főváros, vidék és Erdély köréből. A mű tanulmányos, oktató irányú s nem feledkezett meg a kereskedelem és forgalom jeleseiről, valamint az ipar szellemi munkásairól (Széchenyi, Kossuth, Trefort, stb.) sem. Az ipariskolai jutalom- és olvasókönyvül szánt gyűjtemény Trefort miniszternek van ajánlva. 82 kis arckép van a kötetben, mely Dobrowsky és Franke kiadásában jelent meg. Ára füzve 2 frt, diszkötésben 2 frt 50 kr.

Zeneművek. A Hoós János szerkesztésében Déván megjelenő „Eredeti magyar dallár” hatodik füzetét kaptuk. Tartalmaz dalokat b. Bánffy Györgytől, Erdélyi Páltól, Abrányi Kornéltól, Kereszty Istvántól, Hassinszky G.-tól, Angyal Armandtól, Gaál Ferencztől és Hoós Jánostól. — A „Magyar dalalumból” Győrött, Hennicke Rezső kiadásában most jelent meg a hatodik évfolyam 9-ik füzete, szokás szerint husz dallal.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A történelmi társulat vándorgyűlése. A magyar történelmi társulat ez idén nyári kirándulását Dévára és Hunyadmegyébe rendezi, a hova a megyétől. Déva városától, az ottani történelmi régészeti társulattól meghívást kapott. A kirándulók megállapodnak Aradon, megnézik a várat, a vértanúk sírját s a közintézeteket. Déván a diszgyűlés, melyet az ottani történelmi társulattal közösen tartanak, július 24-én (vasárnap) lesz. Onnan több vidéki kirándulást rendeznek Vajda-Hunyadra, Vásárhelyre (a régi Sarmisegethusa város romjaihoz), Piskibe, Petrosényba stb. A kirándulásra eddigelé mintegy 40-en jelentkeztek a társulat tagjai közül. Jelentkezni az egyetemi könyvtárban a titkárnál még lehet.

A történelmi társulat kirándulásával egy időben tartja közgyűlését a hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat is. A történelmi társulat tagjai jul. 23-ikán reggel 8 órakor indulnak Budapestről s ugyanaz nap este 10 órakor érkeznek Dévára. A társulatót gr. Széchenyi Antal másodelnök vezeti, s ő tartja a jul. 24-iki ünnepélyes ülésben is a megnyitó beszédet. Még Torma Károly, Csánky Dezső és Szádeczky Lajos olvasnak föl értekezést. Másnap lesz a hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat közgyűlése, gr. Kun Géza elnöklete alatt, ki a megnyitó beszédet mondja. Felolvasást tartanak: Sölyom-Fekete Ferencz, Király Pál és Téglás Gábor. Jul. 26—27-ikén kirándulások lesznek.

A magyar tanárok gyűlése Fiumében. Az országos központi tanár-egyesület most tartja évi közgyűlését Fiumében, hova e hó 4-ikén este Budapestről mintegy kétszázan utaztak el és másnap reggel érkeztek meg. A fogadtatás szíves volt.

A vasúti pályaházban a városi hatóság képviselői fogadták az érkező vendégeket, kikhez lovag Thierry alpolgármester intézett üdvözlő beszédet, melyben kiemelte a fiemeieknek az anyabaza iránti ragaszkodásukat. Az egybegyűlt tanárok nevében Erdői Béla iskolai igazgató intézett meleg szavakat a vendégekhez. Ezután a társaság a városi zenekar hangjai mellett a városba vonult s megleltette annak nevezetességeit. Emlékezetes marad mindenki előtt a látogatás József főherczeg parkjában. A főherczeg jó előre meghívta a gyűlés tagjait a látogatásra, s most mint házi gazda, személyesen fogadta vendégeit a gyönyörű kertben, s maga kalauzolta őket egy óránál tovább, páratlan szíveséggel figyelemzette őket egyes nevezetessé virágra, növényre és szolgálva magyarázatokkal. A tisztelendő uraknak megjegyezte, hogy nekik fél magyarázni mert kitűnő botanikusok szoktak lenni. Majd föl hívta a figyelmet egy száritott keleti növényre, a nicotiana tabacumra, s rámutatott egy csomó skatulyára, melyekben finom szivarok álltak a látogatók rendelkezésére. A kertbe lépéskor Berecz Antal, a tanáregylet elnöke üdvözölte a főherczeget, s ugyancsak ő mondott köszönetet a váratlan szíves fogadtatásért. Mikor a társaság távozásban volt, Klotild főherczegnő leányai kíséretében az ut mentén egy padon ülve várakozott. Az egész társaság lelkes éljenzésben tört ki, s így távoztak a pompás kertből.

Tanácskozások a nemzeti színház és operaház ügyében. Még a képviselőház tárgyalásakor, mikor az operaszínház nagy költségei szóba jöttek, Tisza miniszterelnök megígérte, hogy tanácskozást hív össze. Az enquete, melyen b. Orczy Béla belügyminiszter elnökölt, e hó 7-ikén gyűlt egybe.

A meghívott tagok közül sokan nem jelentek meg a tanácskozáson. *Jelen voltak:* Tisza Lajos gr., Jókai Mór, Podmaniczky Frigyes báró, Gyulai Pál, Hegedűs Sándor, Keglevich Béla gr., ifj. Abrányi Kornél, Keszler József, Schütz Miksa, Futtaky Gyula; a belügyminiszterium részéről: Orozy Béla b. belügyminiszter, Beniczky Ferencz államtitkár, Ribáry József és Torkos László min. tanácsosok; a kultuszminiszterium részéről: Kárfy miniszteri és Szalay Imre osztálytanácsosok, stb., a színházak részéről: Keglevich István gr. intendáns, Paulay Ede, Erkel Sándor. Az ülésen abban történt megállapodás, hogy az enquete *tanácskozásait október 15-ikéig elnapolja*; addig kinyomatnak és szétosztatnak a belügyminiszterium által kiállításra helyezett adatok a külföldi operaszínházak, valamint a magyar kir. opera művészi, adminisztratív és pénzügyi kezelését illetőleg; továbbá felhivatott *Keglevich István gr. intendáns*, hogy az operaszínház helyzetéről és a teendő intézkedésekről véleményes jelentést terjesszen elő; a *belügyminiszterium* pedig fölkérte, hogy *formulálja a kérdőpontokat*, melyek az enquete tanácskozásainak alapját fogják képezni. Érdekes vita fejlődött ki *Hegedűs Sándor* azon indítványa fölött, hogy ne csak az intendáns adjon be írásbeli véleményt,

szemléltesse meg a gyártelepet s különböző bevásárlásokat tett. Innen a városligetbe ment, a nagy iparcarnokban a *kereskedelmi muzeumot* megtekinteni. Németh Imre miniszteri tanácsos fogadta a felügyelőség élén. A szemléltetést a butorfalkében kezdte meg a király, ki a kereskedelmi muzeum czélja felől behatóan kérdezősködött s nagyon lekötötte figyelmét, hogy a kiállított cikkek nagy része épen arra készült, hogy kivitelül szolgáljon a keleti államok számára. Különösen tetszetek ő felségének a kiállított műlakatos készítmények s ezek közül Jungfer gyűjteményéből vásárolt egy nagy diszlámpát, mely udvar vagy lépcsőház megvilágítására való. Sokáig szemléltette a magyar szőnyeg- és a nyerges-cikkeket, továbbá az elegans kocsikat és hintókat. Egy óra hosszáig tartott a király látogatása. Kevéssel tizenegy óra előtt távozott a király, elismerését és köszönését fejezve ki Németh miniszteri tanácsosnak, kinek amaz eszméjét, hogy Belgrádban a muzeumnak fiók-minta-tára állíttassék fel, élénk helyesléssel fogadta. A kereskedelmi muzeumból Milán király egyenesen az önkényes mentőtársulatnak a Lipót-bazárban levő központi állomásra hajtattott, hol dr. Kresz és dr. Strichó fogadták. Majd Budára ment át a miniszterelnököt meglátogatni, de nem találván, névjegyét

pedig azzal a hozzátevéssel, hogy a herceg hajlandó elfogadni a bolgár trónt. A fejedelmválasztás Tirnovában július 7-ikén megtörtént és *Koburg Ferdinánd* herceg, magyar kir. honvédtiszt és József főherceg sógora, egyhangulag fejedelmé választatott. A nemzetgyűlés a herceg válaszának megérkezteig elnapolta üléseit. Általános a meggyőződés mindenfelé, hogy a herceg elfogadja a választást.

A tűz- és vízkárosultak segélyezése érdekében Beniczky Ferencz belügyminiszteri államtitkár, mint a «Segítség» című jótékony célú irodalmi vállalat terjesztését vezető bizottságnak alelnöke, meleg hangu fölhívást intézett az alispánokhoz és a városi törvényhatóságok polgármestereihez. Hivatkozva a nagy csapásokra, fölhívja figyelmüket a «Segítség» cím alatt alakult bizottságra, mely diszes albumot ad ki a szerencsétlenek javára.

«Arról van szó — írja fölhívásában, — hogy a «Segítség» című albumnak mentül nagyobb siker biztossátsáék. S eltekintve ama nemes és humanus céltól, a mely ezen album létrehozatalával össze van

AZ ANGOL KIRÁLYI CSALÁD TAGJAI AZ ÜNNEPI KÖRMEENETEN.

tanem *Paulay* és *Erkel* igazgatók is, a kik — ugyan — a valódi szakközégek. Ezzel szemben *Orozy* báró belügyminiszter azt hozta fel, ha a kormány az intendáns és igazgatók jelentései alapján akarna eljárni, akkor nem lenne enquetera szükség. Az igazgatói jelentések eszméjét erre elejtették.

MI UJSÁG?

A király Magyarországon. Ő felsége az ősi hadgyakorlatok alkalmával majdnem az egész szeptember haván át Magyarország különböző vidékein fog tartózkodni. A király legelőbb is *Nyitra* megyébe, aztán *Csáktornyára*, majd pedig *Terebesre*, hol gróf *Andrássy Gyula* kastélyában fog lakni; Terebesről ő felsége *Kolozsvárt* érintve *Dévára* megyébe a hadgyakorlatokra.

A szerb király Budapesten. Milán király, ki annyi sok beszédre okot adott két hetet töltött országától távol Bécsben, július 5-ikén éjjel Budapestre érkezett, s az «Angol király» fogadóban szállt meg. A másnap délelőttjét fölhasználta, hogy körül tekintsen Budapesten.

Először is a külső-dob utcába, a *Fischer-fele majolika-gyárba* hajtattott, hol nagy érdeklődéssel

bagyta hátra a pénzügyminiszteri palotában. Visszatérve Pestre, a lánchídtól gyalog sétált szállására, két óraker pedig a központi pályaudvarba indult, s folytatta útját Belgrád felé.

A bolgárok új fejedelme. Pár hét kivételével egy esztendeje már, hogy *Battenberg Sándor* fejedelm elhagyta Bulgáriát, s a bolgár trón megüresedett. A nagy nemzetgyűlés igyekezett betölteni minél előbb, meg is választotta *Valdemár dán* herceget, de azon rokonsági viszonyánál fogva, melyben a herceg áll a czári családhoz és Oroszországnak Bulgária iránt elfoglalt állásánál fogva, a herceg a választást nem fogadta el. A nemzetgyűlés küldöttséget indított az európai ndvarokhoz, hogy a bolgár viszonyokról előterjesztést tegyen. E küldöttség mikor Bécsben járt, akkor merült föl először *Koburg Ferdinánd* herceg fejedelmi jelöltsége. A küldöttség fölkérte a fiatal herceget a trón elfogadására. Akkor igen sok ellentétes hír hallatszott, melyek aztán később egészen elhallgattak, s a fiatal herceg jelöltségét a legutóbbi időkig nem is emlegették. A mint azonban a nemzetgyűlés újra összehivatott, *Koburg* herceg jelöltsége egészen komolyan újra fölmerült, még

kötve, maga a mű — az által, hogy abba a trónörökös-pár 6 fenségeik is kegyeskedtek dolgozatot küldeni, valamint a közreműködő írók és művészek által — annyira becses s olyan értékes lesz, hogy az különben is érdemes volna a legmelegebb pártolásra s az album árai — a mű értékéhez képest — ugyazólván csekélységnek tekinthetők. A felhívások mellé az államtitkár mellékelte az előfizetési íveket is, kérve, hogy azok szétosztassanak.

Fölhívás. A «Segítség» irodalmi vállalattal kapcsolatban a tűzkárosultak és árviz által sujottak javára ez évi aug. 20. Sz.-István napján, a városliget területén rendezendő *nagy ünnepély* és ezzel kapcsolatban levő tombola és sorsjáték tetemes kiadásokat fog igényelni. E költségek az ünnepély jövedelmének tekintélyes részét fölemésztenék, ha a rendező bizottság nemes céljai elérésében a nagy közönség támogatásában nem részesülne. Miért is a rendező bizottság fölhívja a nemes ügy iránt érdeklődő emberbarátokat, sziveskedjenek bármily csekélységből álló adományokat gyűjteni és azokat legkésőbb aug. 1-ig a «Szent-István-napi orsz. ünnepély rendező bizottságának» irodájába. Ferencziek bazárja 20. sz. alá megküldeni. Az ünnepély területének elzárásához,

feldiszfésítéshez vagy kivilágításához szükségelt bármilyen kölcsonképen vagy adomány czimén átengedendő díszítési anyagokat (zászlók, szövetek, díszletek, világítási eszközök, vaslánczok, faalkatrészek, kötelek, stb.) valamint a versenydíjakhoz és tombolához szükségelt kisorsolando fényűzési czikkeket, (ékszerek, butordarabok, ezüst-, ruha-, és fehérműek, üveg- és porcellán-tárgyak) vagy bármilyen csekélységből álló adományt és díjtalán munkaaajánlatot is hálával fog a bizottság fogadni. Irodai órák naponta d. e. 9—12-ig, d. u. 4—8-ig. A rendező bizottság nevében: *Jókai Mór*, b. *Atzél Béla*.

Berlin a magyarországi árviz-károsultakért.

utazott, hogy ott emberbaráti megbízásban eljárjon s a további gyűjtés iránt a helyszínen információkat szerezzen.

Bonnaz Sándor, csanádi püspök, áldozásának ötvenedik évfordulóját ünnepli augusztus hó 17-ikén.

* Ballagi Aladár fiatal tudósunk, s a tud. akadémia tagja hosszabb utazást tesz keleten tudományos czélból. A dalmát partokon meglátogatta Zára, Sebenico, Spalato, Ragusa, Cattaro városokat is, s az ottani könyv- és levéltárakban buvázkodott. Montenegrói területen, Antivariban épen akkor időzött, mikor a bajram-ünnepet tartották, a mely ünnepen a törökök sajátos fegyvertánczot szoktak

Égbe szállott, ott keresni kincsét.
Haj de gyász bágy itt örökbe hátra,
Anyá, testvér s annyi hű barátokra!

Nagybecsű kőzetgyűjtemény. *Semsey* Andor ismét nagybecsű ajándékkal gazdagította a földtani intézet gyűjteménytarát. Ugyanis megvásárolta azt a gazdag és érdekes kőzetgyűjteményt, melyet dr. G. *Maillard*, a zürichi geológiai gyűjtemény segédje, Svájcban gyűjtött össze. A gyűjteményt az intézet új helyiségében, a földmívelési miniszterium palotájában állítják fel.

Halászlai eszközök kiállítása. Az országos kiállítás alkalmával a mezőgazdasági csarnokban kiállít-

VIKTÓRIA KIRÁLYNŐ JUBILEUMA ALKALMÁVAL MEGCSÓKOLJA GYERMEKEIT.

Közöltük annak idején a felhívást, melyet a magyarországi árvizkárosultak érdekében a Berlinben alakult bizottság intézett a német közönséghez. E bizottság főleg ruha- és fehérműeket, de ezenkívül pénzt is gyűjtött. A jótékony czélra Augusztus német császárné is 800 márkát küldött a bizottsághoz, mely az első gyűjtést a napokban be is fejezte. A segélybizottság közvetlenül akarván pénzbeli és másnemű adományait az árvizkárosultakhoz eljuttatni, az átszolgáltatással egyik tagját, dr. *Horváth* József berlini tekintélyes orvost s az ottani magyar egylet elnökét bizta meg. Dr. *Horváth* egy teljes vasúti kocsit ruhával, valamint az egybegyűlt pénzzel már megjött Berlinből s egyenesen az alföldi árviz-sújtotta vidékre

járni. Albániában: Durazzóban alkalmá volt albán népjátékot is látni. Majd görög földre ment, Corfu szigetére, onnét pedig Athénbe. Ballagi Aladár Konstantinápoly felé vette innen útját, s készül a szent földre is.

Egy fiatal történetíró siremléke. Dr. Szalay Józsefnek, a korán elhunyt derék történetírónak a történelmi társulat tagjai díszes siremléket csináltattak. Szürke márványból faragott szép piramis jelzi most már sírját a vizivárosi temetőben. A siremléken *Szász* Károlytól a következő sorok olvashatók:

„Leleke míg a jót s igazt kereste,
Sulyos kórral küzdött gyenge teste,
Most a lélek, letépvén bilincseit,

tott s ott általános érdeklődést keltett magyar halászlai eszközöket gyűjtjük, *Herman Ottó* az állatkertben a múlt évben épült díszes pavillonban rendezte be. A különféle tárgyak és eszközökben különben is gazdag gyűjtemény újabb ritka példányokkal szaporodott. A czélszerűen és izléssel rendezett érdekes gyűjtemény vasárnap, jul. 3-án nyílt meg.

Az állandó országgház alapjának betonozását június 16-ikán kezdték meg a Duma felőli oldalon, hogy a víz betódulása lehetőleg megakadályoztassék. A hol a beton a legvastagabb: 4-70 m. réteget képez: a hol legvékonyabb (a város felőli oldalon), ott is két méternyi. A betonréteg az egész épület területe alatt elhúzódik, úgy hogy az új országgház óriási építménye

összefüggő, tömör beton-alapon fog nyugodni. Eddig-
elé a betonozással elkészültek a mélyebb helyek leg-
nagyobb részén; e munka mintegy 12—13,000 köb-
méternyi beton lerakásának felel meg s az egésznek
mintegy ötödrésze. A betonozáshoz szükséges dunai
kavicsot Margitszigeten fölül kotorják ki a mederből,
hajókkal szállítják az építéshez. A legnagyobb nehé-
ség mindenütt a Duna mentén mutatkozott, a vízbe-
szivárgás és az alámosás következtében beállott
partszakadások miatt. Ezért, az alámosások megaka-
dályozására szükséges volt a partot 300 méternyi
szádfallal biztosítani. A Dunából és a talajból szí-
várgó vizet pedig folytonosan három nagy gőzgép
szivattyuzza. A betonozást éjjel-nappal végzik, éjjel
elektromos világítás mellett. Folytonosan 14—18
csapat munkás dolgozik fölvaltva. A munkálatokat
három felügyelet ellenőrzi. A föld-munkákkal a jövő
héten annyira előre haladnak, hogy a betonozást az
egész területre ki lehet majd terjeszteni.

A pótválasztások. A legtöbb helyen megtörténtek
már a pótválasztások is.

Budapest *ferenczvárosi* kerületében, miután Prück-
ler László visszalépett, egyhangulag a kormányparti
Tolnay Lajos választott meg. *Kecskeméti* város
mind a két kerületében jul. 7-ikén volt a választás.
Mind a két kerületben a függetlenségi párt győzött.
Az alsó kerületben Tóth László kormányparti vissza-
lépett s így egyhangulag Ugron Gábor lett meg, ki e
szerint két kerületben van megválasztva. A felső ke-
rületben Vámos Béla kormányparti (a volt képviselő)
szavazás közben lépett vissza és így Horváth
Ádám függetlenségi a képviselő. — Győrmegeye
téti kerületében Goda Béla mérsékelt ellenzéki 196
szótöbbséggel választott meg a függetlenségi Hen-
taller Lajos ellenében. *O-Becsén* a kormányparti
Popovics Vazul 67 szóval győzött Kiss Ferencz füg-
getlenségivel szemközt.

A jászberényi katasztrófa. Megrendítő szeren-
csétlenség érte e hó 4-én a Jászberényben összegyűlt
honvédfőhadnagy-utászai tanfolyamot. A kaszárnya mel-
letti gyakorlótérben, előadás közben a dinamit felrobbant,
nyolczan meghaltak, számosan súlyosan meg-
sebesültek, s félni lehet, hogy a katasztrófa még
több életet is fog kivánni a megsebesültek közül. Az
ötvenkét katona közül, kik Szakács főhadnagy elő-
adásán jelen voltak, egy sincs abban a helyzetben,
hogy a szerencsétlenség egyes részleteit körülménye-
sebben előadhatná. Egy részük örökre elnémult,
másik része air szélén áll. Tizenegy közülük kisebb
sérülést szenvedett; ezek épen távolabb állottak, s
nem tudják mi történt. Azt a magyarázatot a szak-
értők nem fogadják el, hogy Szakács hadnagy, mikor
a gyújtószinor természetét magyarázta, a szinort
rosszul gyújtotta meg, mely kezét megégetvén, el-
dobta, s ez a dinamitra hullt. A szakértők szerint ha
a dinamit így gyul meg, lassan ég el; csak gyutacs,
vagy ütés robbantja föl.

A robbanás abban a pillanatban szerteszét tépte
Szakács Sándor főhadnagyot, dr. Koller Károly fő-
orvost s több honvéd-altszert és közembert. *Hübner*
Ottó hadnagynak kezét és lábát szakgatta el; elron-
csolt tagjait amputálták, de másnap reggelre bele-
halt. Szörnyű jelenet volt, mikor a nagyerejű robbanás
dörgésére emberek érkeztek a szerencsétlenség
színhelyére, s ott látták a szétroncsolt áldozatokat,
vérben fetrengő sebesülteket, kik egymást kérték,
hogy fojtassa vagy ölje meg. A vigasztaló szavakat sem
hallották, mert a robbanás megütköztette őket, s
golyót és mérget kértek. A szerencsétlenség hírének
vételére b. *Fejérváry* honvédelmi miniszter, *Graeff*
altábornagy s József főherczeg adlátusa, Henneberg
és Ghyczy Béla altábornagok is Jászberénybe utaz-
tak, hol az egész városban rendkívüli részvétet kel-
tett a borzasztó eset. A katasztrófa nyolcz áldozatát
jul. 6-án d. e. temették el gyászos részvét mellett. A
szomorú esetről a jászberényi honvéd-tisztikar adott
ki gyászjelentést. A halottakat a kórházban terítették
ki. A három tiszt érzékporsóban feküdt. Minden
koporsó el volt halmozva virággal s a temetésre a vi-
dékéről is sokan érkeztek. Három díszes gyászkocsin
és öt parasztszekeren vitték az áldozatokat az ujhé-
rtői temetőbe. Koller özvegy édes anyja megtörve
haladt fia holtteste után, s a sírnál elvesztette esz-
méletét. A temetésen jelen volt b. *Fejérváry* minisz-
ter, *Graeff*, *Henneberg*, *Ghyczy* altábornagokkal, s
a Jászberényben levő összes tisztikar, és összes ka-
tonaság. A temetést a katolikus és református lel-
készek végezték. A református pap megindító beszé-
det tartott. Mindenki könyes szemekkel dobta a han-
tot a szerencsétlen katonák sírjába. E hó 6-ikán
Balogh hadnagy is belehalt sebeibe.

A tóba süllyedt város. Nagy szerencsétlenség érte
Svájcban e hó 5-ikén a zugi kanton fővárosát,
Zugot, melynek mintegy 4000 lakosa van. A tó mel-
lett új kőpartot építettek, s azon szorosan egymás

mellett csinos ház-sor emelkedett. Ez a ház-sor leg-
nagyobb részben, *negyven ház*, föld-csuszamlás követ-
keztében belesüllyedt a tóba, és sok emberélet is oda
veszett. A talaj süllyedése délután 4 órakor kezdődött,
s ekkor két ház omlott össze, úgy hogy a föld lecsu-
szamlott s magával rántotta az épületeket is. Két óra
mulva következett a nagyobb szerencsétlenség.
Ekkor 35 ház omlott a vízbe. A kik e borzasztó pillá-
natban a házakban voltak, kevés kivétellel mind-
nyájan elvesztek. Egy kis gyermeket a bölcsője tar-
tott fent a víz fölött. Az odavesztett emberek számát
százra teszik.

Postagalambok versenye. A budapesti galamb-
kedvelők „Columbia” köre jul. 3-ikén versenyt tar-
tott postagalambjaival. Az egylet egy, a közös had-
ügyminiszterium három, Gaspartz Géza pedig egy
díjat tűzött ki. A galambok begyakorlását e versenyre
már május elsején megkezdték, mindig távolabb he-
lyekről való próba-röpüléssel. A verseny irányát a
hadügyminiszterium tűzte ki. Hat tenyésztő 71 ga-
lambot nevezett, de a versenyben csak 18 vett részt.
A galambokat a kassai gazdasági tanintézet igazga-
tója, dr. Roditzky Jenő bocsátá ki reggeli 7 óra előtt.
Elsőnek érkezett Budapestre dr. Dirner Lajos két
galambja, mely a 222 kilométernyi utat 4¹/₂ óra alatt
tette meg. Gaspartz Géza két galambja volt a másod-
dik, az állatkert három galambja a harmadik. Az
utolsó galambok 5 óra 5 perc alatt érkeztek meg.
A jury, dr. Grubicz Gyéza elnöklete alatt, kiosztá az
50, 30 frankból, 10 és 6 ezüst forintból álló díjakat;
Gaspartz Géza ezüst érmét a jövő évben Przemysl-
ben rendezendő versenyre tartották fenn. A hadászati-
lag fontos posta-galamb-közlekedés érdekében a
hadügyminiszterium négy állomást rendszeresített
Komáromban, Polóban, Krakóban és Przemyslben.

Kolumbus háza. Genua városi tanácsa elhatározta,
hogy a via Sant'Andrea utcán levő házat, melyben
Kolumbus hosszú ideig lakott, megveszi és fenn fogja
tartani mostani állapotában. A lakosság körében ez
a kegyeletos elhatározás mindenfelé élénk helyes-
lésre talált.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: *Báró Jósika*
Leo, az erdélyi arisztokrácia kiváló tagja, b. *Jósika*
Sámuel kolozs megyei főispán apósa, Kolozsvárt. —
Luby Zsigmond, Szatmármegye egykori aranytollu
főjegyzője, Ökörítőn. — *FORINTOS (Gulden) Endre*,
ácteszéri plébános és nyug. esperes, Ácteszéren. —
HERMANN OTTÓ, a temes megyei Neudor plébánosa,
43 éves. — *Bukovinszky József*, 1848—49-iki hon-
védfőorvos, ki tetemes vagyó anak legnagyobb részét
jótékonyági és közművelődési célokra hagyta,
Budapesten; ugyanitt *Gyöngyössi Zoltán*, vegyész
és okleveles tanár, 29 éves; *GILÁN SAMU* régi honvéd;
POLLÁK SAMU, az első magyar általános biztosító tár-
saság tisztviselője. — *MAGYARI SZULPIZ*, a pannon-
halmi Benedek-rend tagja, komáromi gimnásiumi
tanár, 37 éves, Esztergomban. — *STOFFAN KÁLMÁN*,
postahivatali főnök, élete 30-ik évében, Nagy-Károly-
ban. — *VÉN FERENCZ*, nyugalmazott honvédfőhad-
nagy és Alsófehérmegyei tiszteletbeli aljegyzője, 72
éves, Nagyszébenben. — *MEZEY LAJOS*, egri ügyvéd,
Zsadányban. — *LUKÁCS ISTVÁN*, törv. hatósági bizot-
sági tag, Székely-Udvárhelyen. — *Kis-zsámi PESCHA*
SZVETÓZÁR, verseczi m. kir. postamester, ügyvéd,
70 éves korában. — *FERETE KÁLMÁN*, debreczeni
postatiszt, 33 éves, Debreczenben. — *Zadoveczki*
SOMOGYI BALINT, volt cs. és kir. százados, m. kir. pos-
tamester, élete 71 évében. — *Kozma József*, volt ka-
taszteri felügyelő, földbirtokos, Nagyhajmás-Német-
hegyen. — *BÉNYER SÁNDOR*, nyugalmazott cs. és kir.
százados, Pozsonyban. — *MÁRTONFI BERTALAN*, har-
madéves hallgató, Szamos-Ujvárt. — *Ij. SZABÓ FERENCZ*,
23 éves, Mátra-Novákon. — *MURAHÖZY KÁROLY*,
gyógyász, Debreczen városi törvényhatósági
bizottságának tagja, 65 éves. — *Gschmeidler* *Mik-
lós*, nyug. őrnagy, a nemzeti színház néhai énekes-
nőjének, *Carina Annának* (Frankenburgné) testvére,
Sopronban. — *LUDVIG ANTAL*, biztosító társulati hi-
vatalnok, Pozsonyban. — *ZARLAKÁL MÁTÉ*, közala-
pítványi tiszt, Mária-Családon. — *ASZTALOS GYÖRGY*,
verestoronyi plébános, 37 éves.

Özv. gróf *SIGRAY LAZÁRNÉ* szül. Török Éva, 96 éves
korában, Győr-Szemerén, s az agg matróna halálát
széles kiterjedésű család gyászolja. — *LÁNCZY*
MIRALÉNY szül. Sántha Etelka, Lánczy Ilkának, a
nemzeti színház fiatal művésznőjének édes anyja, 53
éves, Budapesten. — *SEMETKE GÉZÁNÉ*, szül. Kovács
Irén, kir. aljárásbíró neje, 24 éves, Kiskomáromban.
— *NAGY KÁROLYNÉ*, szül. Németh Anna, 63 éves,
Veszprémben. — *PRUZSINSZKY ELIZ*, özv. Pruzsinszky
Lajosné 18 éves leánya, Sopronban. — *Özv. Kiss*
Lajosné, Boretvási Judit, 70 éves, N.-Váradon. —
TURÁNSZKY JOZSEFNÉ, szül. Fluk Irmine, Zólyom-
gye t. főjegyzőjének neje, 40 éves, Besztercebányán.

— *SCHWEDEK ADOLFNE*, szül. Baly Margit, postames-
ter neje, Letényén. — *FÉNYES ILONA*, Fényes Mór-
ics és neje szül. Miskolczy Otília 9 éves leánya, Be-
rettyó-Ujfaluban.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Kassa. A régi magyar költők társát a M. tud. Aka-
démia megbízásából Szilády Aron rendes tag szer-
keszti. Eddig öt kötet jelent meg; kiadja az Akadé-
mia s kapható ennek kiadó hivatalában (akad. utca)
— megrendelhető bármely könyvtárban. A kötetek
megjelenése időközönként következik.

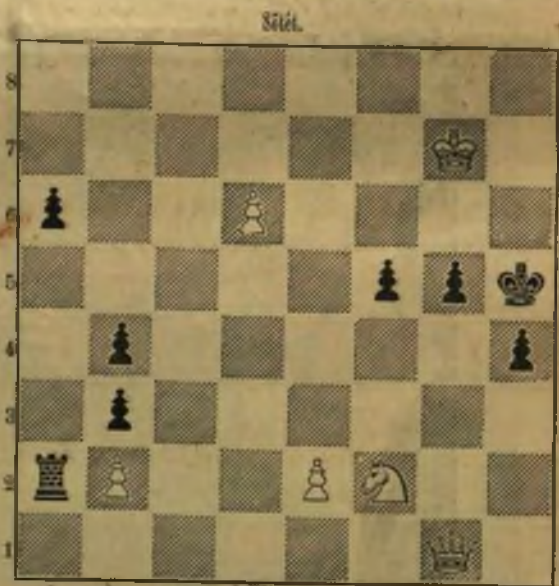
Pusztai képek. Jól eltalált idylli hang; csinos, nem
mesterkél, nem is túlzott leírások. Csak a nyelv és
kifejezés mutat még itt-ott gyakorlatlan kezdő kezére.
Haladjon ez uton, próbáljon dalt, leírás költeményt,
mást is; hisszük, hogy rövid időn közölhetőt is fog
adni.

Timoleon III. Még messze van attól hogy a mi
mértékünk megdűsse. Tártyai, eszméi, kidolgozása
még mind kezdetlegesek s csak ifjú kísérlet számba
mennek. Akár biztatni, akár elriasztani korán volna
még. Költői tehetsége olyan mint a diák: még min-
den lehet belőle, valami vagy semmi egyaránt.

Haradlay M. A befejezés elég csinos; távolról
emlékeztet Byron felséges Stanzasra Augusztahoz. De
az egész nagyon járt utakon jár még. Önnek is szól a
fentebbi (Timoleon III.).

SAKKJÁTÉK.

1446. számú feladvány. Dr. Kálnitzky Gézától.

Világos indul és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1440. sz. feladvány megfejtése.

Bldthy F. O.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Fa2—b1 — — — —	Kf5—g6
2. Be2—g2 + — — —	Kg6—g7 (a)
3. Fg3—d6 + — — —	Kg7—f8
4. Be7—c7 mat.	
a.	
2. — — — — — — — —	f6—f5
3. Fg3—e5 + — — —	Kg6—h7
4. Fb1—e5 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. Andorfi S. Kovács J. — *Az Erkel-sakk-társaság nevében:* Exner Kornél. — Nagy-Enyeden: Nagy András. — Szempcsen: Pintér János (az 1439. sz. feladvány). — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Julius hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
10 V.	B 6 Amália sz.	B 5 7 Sívér	28 D 5 C. és J. e.
11 H.	Pins pk. vt.	Pins pk.	29 Péter és Pál
12 K.	G. János	Henrik	30 12 apostol
13 S.	Jenő pk. vt.	Margit	1 Julius K. D.
14 C.	Bonaventura	Bonaventura	2 B. Assz. m.
15 P.	Apostolok oszl.	Apostolok oszl.	3 Jácint
16 S.	Karm. B. Assz.	Rúth	4 K. András

Heldváltorásai: ☾ Utolsó negyed 13-án 8 ó. 13 pk. reggel.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fehér és crème selyem Faille Française, Surah, Satin merveilleux, damastok, ripsek, taffoták és atlaszok, méterje 76 kr.,
egész trt 10.65, szállít egyes öltönyökre és végzetlenül, vázmen-
tesen a házas *Henneberg G.* (cs. és k. udv. szállító) selym-
grázi mártára, Zürichben. Minták postafordítással. Levélárj 10 kr.

Egy hatszor hasábzott petit eor, vagy annak helye egyseri igtatásnál 15 kr.; többzori igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Duker M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Ooppelik A. Stubenbastei 2

Poloskák,

svábbogarak, csótány-bogarak, molyok, hangyák, bolhák, legyek,

stíbit biztosan és gyökeresen kiirtja csak az én minden rovarirtó porom,

dobozokban 1 frtjával, kisebb 55 és 30 krjával.

Azonkívül ajánlom különlegeségeimet, u. m. sváb- és csótánybogar-irtó port, dobozokban 1 frtjával, kisebb 55 krjával. Moly- és hangya-irtó por dobozokban 1 frt, kisebb 55 kr. o. é. Elpusztíthatatlan mézga-fujtatók, melyek segítségével a rovar, moly, vagy oroz bogárpör egyformán szétszórható, és a legkisebb hasadékokba belévellhető. 1 darab ára 50 kr. Poloska-irtó szesz butorok számára. Egy nagy üveg 50 kr., egy kis üveg 30 kr. Felülmúlhatatlan hatású poloska-irtó szesz, falazat számára. Festésnél, meszesnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mézbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg elégséges egy közép nagyságu szobára. Ára 1 frt.

Ca. és k. szab. a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egér-irtó szer.

(Nem mérgei! csakis rágó állatoknak határos.)

Egy bádog doboz ára 1 frt, 6 doboz ára 5 forint o. é. Számos megrendeléseket vár:

REISS B., magyar királyi szabadalmaz. vagyésszeti termények gyára.

Budapest, VII., király-utca 47. sz., I. em.

hová minden írásbeli megrendelés intézendő. -- Fiókraktárak Budapest: Thauer József urnál, V., nagykorona-utca 12. sz. és Szilber Antal Veje urnál VII., király-utca és Károly-körút sarkán, báró Orczy-féle házban.

RADAIN FÜRDŐ savanyúvíz-forrás

legtartalmasabb szikeny-savanyúvíz. Garod kísérleti bebizonyítottak, hogy a szénava savanyúvíz jobb és legbiztosabb gyógyászat kőszvényben szenvedők számára.

* Radain a legjobb szikali víz. Legyen és legyen az a legbiztosabb gyógyászat kőszvényben szenvedők számára.

Fiókraktár Budapest: Edeseky L. és Mattoni & Wille uraknál. Kapható minden nagyobb gyógyszerárban és Házkereskedésben.

Kincsem

Sorsjegy a 1 frt

11 sorsjegy 10 frt | 6 sorsjegy 5 frt 50 kr.

Főnyeremény 50.000 ft

A nagy leányegylet sorsjegyi irodája BUDAPEST, Váci-utca 6.

Máriacelli gyomor-cseppek.

Jeles hatású szer a gyomor minden betegségeiben és főlmulhatatlan étvágyhiány, gyomor-gyengeség, rosszszagu lehellet, szelek, savanyu felbőfögés, kólíka, gyomorhurut, gyomorégés, húgykőképződés, túlságos nyálkaképződés, sárgaság, undor és hányás, fejfájás. (ha az a gyomorból ered), gyomorgörcs, székszorulat, a gyomornak túlterhelése étel és ital által, giliszta, lép- és májbetegség és aranyérről.

Egy üvegose ára használati utasítással 36 kr.

Óvás! A valódi máriacelli gyomor-cseppek sokféleképen hamisítottak és utánoztatnak. A valódiságjelöl minden palack vörös, fönnebbi védjeggyel ellátott csomagolásban legyen, s a színten minden palackhoz mellékelt használati utasításon rajta kell legyen, miszerint az Gnsék Henrik nyomdájában, Kremsierben nyomatott.

Központi szétküldési raktár: Brady Károly „az őrangyalhoz” címzett gyógyszerárban Kremsierben, (Morvaország).

Kapható a legtöbb gyógyszerárban.

Fiókraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, király-utca 12. szám.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban is kapható:

Hasznos könyvek nők és hajadonok számára.

Baráth Ferencz. Aesthetika. Bevezetésül a vorstannal. 18 ábrával. Második jav. kiad. Fűzve 1 frt 50 kr. Diszkötésben 2 frt 40 kr.

Beniczky Irma. A nők hivatala 1 frt 20 kr.

— **A nők apró köztelmel** s ezek fontossága az életben 40 kr.

— **A mindennapi életből. A nőknek.** Ruzs K., Moleschoit, Dosbereiner s mások után írta K. Beniczky Irma. Két kötet 80 kr.

— **A divat szépségével.** Műveltség- és erkölcs-történelmi kútfő nyomán írta K. Beniczky Irma. 40 kr.

— **A leányérszelem világa.** 40 kr.

Győry Vilmos. Emlékkönyv a confirmáltíhoos készülő protestáns hajadonok számára. Egy aczelmetszettel, vászonba kötve aranyvágással 1 frt 20 kr.

Hölgyek titkára, vagyis legújabb, legteljessebb levelezőkönyv nők számára. Minden előforduló alkalomra való fogalmazási mintákkal, mindenféle társasági, család, bizalmas és szerelmi levelekkel, különféle ügyiratmintákkal és alapos útmutatással a levélírás szabályait illetőleg, rövid helyesírás-tanul, a magyar polgári jogok és kormányzat ismertetésével, stb. Harmadik bővített kiadás. Kötve 1 frt 50 kr.

Hölgyek lantja. Magyar költőnők műveiből szerkesztette Zilahy Károly. Egy aczelmetszettel. Második kiad. 2 frt, diszkötésben 3 frt.

Hüppmann Antal. A valódi asakácsművészet vagyis rendszeres utmutatás a főnem és legfinomabb főzésben, a legjobb magyar, francia és német mód szerint. Különös tekintettel uri és főuri konyhákra, nagyobb-szerű lakomák és házi vendéglésekre. Negyedik kiadás 1 frt 50 kr.

Jónka Julia. Pályavetető Natal leányok számára. Második kiadás, korszerűen átdolgozta K. Beniczky Irma. 2 forint. Diszkötésben 2 frt 80 kr.

Kubinyi Lajos. Iparos-gazdasasszonyok könyve. Iparos-gazda családok számára. Rajzokkal 70 kr.

Legouvé Ernest. A nők erkölcsi története. Ford. Feleki József. 1 frt 50 kr.

— **Leányaink és fiatalok.** Egynehány jelenet és tanulmány a családi életből. Ford. Feleki József. Fűzve 2 frt. Diszkötésben 2 frt 80 kr.

Lengyel Daniel. Orvosi tanácsadó városban és falon. Második kiadás 1 frt 50 kr.

Médve Imre. A magyar gazdasasszony teendői a közeleiben, házbán és konyhában. Kézi és segédkönyv nők és hajadonok számára. Második kiadás 2 frt.

Németh Zsuzsanna. A legújabb és megpróbált magyar asakácsművészet. A magyar házassasszonyok számára. X. bővített kiadás 80 kr. Kemény kötésben 1 frt.

Riecke G. A Anyák könyve. A gyermek első nevelésének legfontosabb kérdéseiről. Fordította K. Beniczky Irma. 40 kr.

Schatter Gyula. Nélkülözhetetlen ismeretek könyve leányok számára. Leányiskolák számára és öntanulásra. Az ötödik német kiadás szerint s a hazai viszonyokhoz

alkalmazottan átdolgozta Toldy László. Ha rom színes térképpel.

1. Földrajz 1 frt.

2. Világtörténelem. Hitrogetan. 1 frt.

3. Természet, Embertan. Természettan 1 frt.

4. Számtan. Német nyelvten. Irodalom. Műtörténel. 1 frt.

A négy fűzet egy vászonkötésben 5 frt.

Sikor József. dr. A feleség. 40 kr.

— **A nők előnye.** 40 kr.

Stelner János dr. Tanácsok a gyermekek természetesen történelmi nevelésére. Fordította K. Beniczky Irma 40 kr.

Szász Károly. Bnagóság könyve. Elmélkedések és imák protestáns nők számára. Egy aczelmetszettel. Második javított kiadás. Bőrbé kötve aranyvágással 2 frt 50 kr. Diszkötésben 4 frt.

Tárkányi Béla. Vasérossillag az öv elnyerésére. Imakönyv a kath. nőnem használatára. Öt képpel. Bőrbé kötve aranyvágással 3 frt 50 kr.

Francia bőrbé, kapocsossal 5 frt

Ugyanaz szebkiadás két főnem képpel. Bőrbé kötve 2 frt.

Francia bőrbé kötve, kapocsossal 3 frt.

Kék vagy vörös bársonyba kötve 8 frt.

— **A hajadonok őrangyala.** Kathol. imakönyv. Zsebkiadás valinapapírossal, öt képpel. Bőrbé kötve aranyvágással 2 frt.

Francia bőrbé kapocsossal 3 frt.

Kék vagy vörös bársonyba kötve 8 frt.

Kis 8-rét alakban francia bőrbé, kapocsossal 5 frt.

Toldy László dr. Magyar asztal Erzsébet életé. Képekkel 80 kr. Kötve 1 frt, diszkötésben 5 frt.

Tompá Mihály. Olajág. Elmélkedések, főhások és imák. Hölgyek számára olvasó- és imakönyvül. Vászonba kötve aranyvágással 3 frt 40 kr. Francia bőrbé kapocsossal 5 frt

Ugyanaz szebkiadás, vászonba kötve 2 frt 50 kr.

Francia bőrbé, kapocsossal 4 frt.

Zarnoly Varga Mihály. A házi nevelés. Példákban előadva. Szülők, nevelők s különösen községi népkönyvtárak számára.

I. kötet. A tésli ápolás 1 frt 50 kr.

II. kötet. A léjak művelése 2 frt 50 kr.

Vasérossillagok, vagyis velos mondatok és költői gondolatok hont és külföldi remesirők műveiből. Harmadik kiadás 2 forint. Diszkötésben 3 frt.

Vörös Eszter. Gazdasasszonyok könyve. Utmutatás kezdő gazdasasszonyok számára, a ház észszerű berendezését, s minden háztartási munkák helyes végzését illetőleg, a konyhában, élestarban, pinczében, kertben stb. 40 kr.

— **Az ügyes asakácsmű.** Középszintű magyar konyhák számára. Második javított kiadás 40 kr.

Weiss Károly. Leányaink és jövőjük. Némethől átdolgozta Tóth Pál. 80 kr.

Zerkovits Szidonia. A magyar irodalom története költészettenél. Női tanulmányok számára. II. kiad. 1 frt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben épen most jelent meg:

NAPLÓ-TÖREDÉK az 1849-iki menekülteket, internáltakat, különösen KOSSUTHOT ÉS KÖRNYEZETÉT ILLETŐLEG, Törökországban és az Amerikai Egyesült-Államokban.

LÁSZLÓ KÁROLY-tól. Ára fűzve 2 frt.

Kossuth Lajos a szerzőhöz 1887 február 10-én írt esztett sajtókezű levelének hasonmásával.

Tartalom. Első rész. Törökország. Menekülés Törökországba. — Hogy bántak a törökök a magyarokkal. Alkudozások a menekültek kiadására. — Bem és többeknek a török vallásra áttérése. — A török városok kinézése, a házak építése módja s bntorozása. — A haza menni kívánókért osztrák gőzhajók küldettek Widdinhez. — A török vallásra tértek elszállítása Widdinből. — «Kurbán Bajram» ünnepi szokások. Kossuth tisztelgése Ziah pasánál. — Az át nem tért magyarok utazásának leírása Widdinből Sumlára. — Sumlábani elszállásolás. — P. tábornok fondorkodása. — Osztrák bérnyilkosok érkezése Sumlára. — A török nyelv. — Ujévi tisztelgés Kossuthnál; lengyel és magyar istenitástel. — Kossuthné megérkezése Magyarországból. — A menekültek lázongása; P. tábornok gógos viselkedése. — A porta küldöttje megérkezése. Alkudozások a bellebbezést illetőleg. — A Kossuthal mehetők névjegyzéke. — A bellebbezettek utazása Kutahiába; elszállásolatásuk és életmódjuk. — Magyar istenitástel a laktanyában. — A Kossuth-kerti. — Kossuth gyermekei érkezése Magyarhonból Rutkainéval. — Ujabb bellebbezettek érkezése. — A «Ramazan»-böjt és «Bajram»-ünnepe. — Lajoanap és Kossuth gyermekei vizagája. — Kossuthhoz öt angol, francia és olasz vendég érkezett. — Kiszolgált török katonák elbocsátási ünnepélye. — Bem József altábornagy halálának híre. — A kutahiai magyar és lengyel fogoly-menekültek névjegyzéke és havi fizetése. — Ujévi tisztelgés Kossuthnál. — Kossuth magyar telepet akart felállítani. — Bem érdemeje Kossuth kezébe küldetett. — Dambinaky tábornok elutazása Kutahiából. — Ismét Kossuth-látogatók érkeztek Kutahiába. — Keresztény halotti szertartás török laktanyában. — A menekültek lázongása. — Jó hír az amerikai Egyesült-Államokból. — Ismét osztr. ügynökök érkeztek Kutahiába. — Ujabb aggodalmak. — A Kutahiában volt magyarok egy része szabadon bocsátott. — Oláh küldött és cserkeszek látogatása Kossuthnál. — Török vallatásmod. — Házmán és Lórody vádlása és magok igazolása. — Julius 4-dike Kutahiában. — Készüldés az Egyesült-Államokba menésre. — Gould Walter arczképei. — Az osztrák és a török kormány. — Török takarodó Kutahiában. — Hogy hagyta el Kossuth Törökországot. — Kossuth jutalma a hűségért. — Szabadutás Kutahiából. Kutahia leírása. — A kutahiai menekültek a «Mississippi hadihajóra szálltak, azoknak névjegyzéke. — A törökök főzasmódja és ételük. — A törökök öltözködése. — Török társadalmi élet. — Bepillantás a hárembe. — A törökök étkézése. — Török menyegző. — A török nők házon kívül. A török leányok nevelése.

Második rész. Az Egyesült-Államok. Elutazás Törökországból New-Yorkba. — A spezziai öböl. — Kossuth Marseilleben. — Kossuth Gibraltárban. — Kossuth Gibraltárból Angolországba ment és a Mississippi Amerikába. — A Mississippi a funchali kikötőbe érkezett. Madeira szigete. — Vihar az oceánon. — Vihar az oceánon ismét. — Megérkezés a new-yorki öbölbe és kikötőbe. — Hogy fogadtattak a Mississippin érkezett menekültek. Ezek névjegyzéke. — A menekültek fogadtatása a városi hatóság által a vároaházában. — Leírása az «Irving house» hotelnek, melybe a menekültek szállásoltattak s hogy költözték azok az időt a Kossuth megérkezéig. — A menekültek a new-yorki magyarok által bántalmaztattak. — Kossuth megérkezése a new-yorki kikötőbe. — Kossuth megérkezése New-Yorkba és fogadtatása. — A New-York város által Kossuth tiszteltőre adott «banquet». — Kossuth korútra indult az öt meghívó városokba. — Kossuth Philadelphianban. — Vasutoni utazás az Egyesült-Államokban. — Kossuth Baltimoreban. — Kossuth Washingtonban. — Kossuth fogadtatása a szenatorok házában. — Kossuth fogadtatása a képviselők házában. — Indiánok tisztelgése Kossuthnál. — Kossuth anyja halálának a híre. — Kossuth Annapolisban. — Kossuth Harrisbourgan. — Pittsburgba utazási kellemetlenségek. — Kossuth Pittsburgban. — Kellemetlen «internezzo» Pittsburgban. — Kossuth Clevelandban. — Kossuth Columbusban. — Kossuth Cincinnatiában. — Szellemidézőnök. — Cincinnati leírása. — Utazás Indianopolisban. — Kossuth Indianopolisban. — Kossuth Madisonban. — Kossuth Louisvillenben. — Utazás Saint-Louisba. — Kossuth Saint-Louisban. — Saint Louis leírása. — Utazás New-Orleansbe. — Kossuth New-Orleansben. — «Lunch» (orsonna). Methodista istenitástel. — New-Orleans leírása. — Utazás vissza New-Yorkba. — Megállás Mobilban. — Utazás folytatása s megállás Montgomeryben. — A kis folyói gőzhajók leírása. — Utazás folytatása New-Yorkba. — Kossuth visszerkezett New-Yorkba. — Kossuth meglátogatta meg Worcesterst, Bostont. — Kossuth Bostonban. — Kossuth ismét New-Yorkban. — Julius 4-dike New-Yorkban. — Kossuth elutazása Angolországba. — Kossuth elleni vád s annak megczafolása.

Margitszigeti gyógyfürdő,

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° B. meleg artézi forrás, porcellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zuhanykészelettel, nagyszerű kert, 300 teljes kényelemmel berendezett szoba, társalgási terem, kül- és belföldi lapok, telefon-, távirat-összeköttetéssel, naponta zene.

Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező eredménnyel használtatott:

Köszvény, az ízületek, izmok, esonthártya, ideghüvely, idült csúz. A csúz, köszvény, erőművi behatások, typhus után fellépő hűdés, zsibák, esonthántalmak, esontház, ízületi bajokat és külsőértéseket követő elváltozások. Fájdalmas hegek, merevség, hűdés, bőrbántalmak, vizeleti nehézségek, méh- és hüvelybántalmak. Még arra is ügyelmez-tetjük a t. es. közönséget, hogy a szigeten **villamos fürdők** rendez-tettek be, melyek a köszvényes, csúzos és ideges bántalmak, valamint a hűdés és az ischiás-nál a fürdészetben igen határozott segédgyógy-eszközt képeznek. A hévíz belsőleg eredménnyel használtatott: idült

gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszerár, ellátva mindennemű ásványvízzel. Bendő orvos: **dr. Verzár**. — Bérleteknél úgy a fürdő-, mint a menetjegyek együttes váltásánál árleengedés. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint kétszer közlekedés. — A fürdő-idény május 1-én nyitattott meg. — A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában. Budapest.

A margitszigeti felügyelőség.

1887. július. 127. sz. 1887. július.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztli

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Angolország politikai állása a mohamedán keleten. — Vámbéry Ármintól.

A klasszikus dráma. (I.) — Kont Ignácztól.

Újabb mozzanatok a csatornázó-kérdésben. — Hegedűs Sándortól.

Letta. Beszély. (I.) — Pesteley Istvántól.

Költmények: Burns dalaiából. I. Nézd kedvesem; II. Nincs Nanni velem; III. Foly esendesen, Afton; IV. Az én szép Marim; V. Felföldön a szívem. — Burns után, angolból, Lévy Józseftől.

Egyetemi tanítás. — Sz. A.

A mérésről négy fal között. — S—z.

Értesítő: Baksay S.: Gyalog-ösvény. — Hunfalvy P.: Neuere Erscheinungen der romanischen Geschichtschreibung. — Gozadu E.: Tantalus. t. — Meyer R. et Ardant G.: La question agraire. n—e. — Tokody Ö.: Az öreg plébános levelei. Fr. — László K.: Napló-törödékek. — Schalek de la Faverie: Elveszett boldogság. — A Tiszavölgyi társulat központi bizottságának jelentése. Révy G. A bodroghközi Tiszaszabályozó-társulat belcsatornázási művei. y. — Magyar klasszikusok új kiadása. Kölcsey F. munkái.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tízalkotás 120 lnyvi tartalommal.

A Budapesti Szemle tájékoztató igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világosra toglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a művelt közönség, másfelől a hasai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető módon tört nyit a nemzet-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemsejtszagsági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfi-zetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtár elfogad. Bécsben, Sze-linski György cs. k. egyet. könyvtár, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az előfizetést ködö-bívatálába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak hatalmasva elfogadásukra.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható — az osztr. tart. számára Szelinski György cs. k. egy. könyvtárban, Bécsben, I., Stephansplatz 6.

MAKROBIOTIKA

vagy

hogyan hosszabbíthatjuk meg életünket.

írta

Dr. Hufeland Kristóf Vilmos.

Dr. KLENCKE átdolgozása nyomán, fordította

Kemény Fülöp.

Ára füzve 1 frt. — Vászokötésben 1 frt 60.

Legjobb asztali- és üdítőtital.

Hazánk legkedveltebb savanyuvize

A MOHAI ÁGNES FORRÁS,

mely nemcsak a polgári körökben kedvelt, de már 1871 magának a felsőbb és legfelsőbb körökben is.

Ó fensége

József főhcg. és Ó felsege Milán szerb király asztalán rendes itallal szolgál.

Konstantinápolyban, Alexandriában legkedveltebb Fiumében is ép egy mint hazánkban általában a kolera megbetegedés ellen praeservatív gyógyszernek bizonyult. Friss töltésben az ország minden gyógyszerár-tár-ban, lészerkorcsolódásában és vendéglőjében kapható.

Országos forgatár:

ÉDESKUTY L.

m. k. és szerb kir. udv. ásványvíz-szállítónál Bpsten, Erzd. bet-tér 7.

Barral használva előjedi kedveltségnek örvend.

Kittató szolgálatot tesz az emésztési savaróknál.

Az 1886-ik évi árszám 2.000.000 palack.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tart. számára Sze-linski György cs. k. egy. könyvtárban Bécsben I., Stefanspl. 6.

Ipolyi Arnold kisebb munkái

Harmadik kötet.

Magyar történelmi és egyház-történelmi tanulmányok.

A b. e. szerző megbízásából közrebocsátja volt könyvtárnoka

BUNYITAI VINCZE.

Ára füzve 2 frt.

GÖRÖG ÉS LATIN REMEKIRÓK

Kiadja a m. t. Akad. classica-philologiai bizottsága.

GAIUS

RÓMAI JOGI INSTITUTIÓINAK

NÉGY KÖNYVE.

MAGYARRA FORDÍTOTTA ÉS JEGYZETEKSEL KISÉRTÉ

Dr. BOZÓKY ALAJOS.

Ára füzve 3 frt.

Latinul és magyarul. Ára füzve 3 frt.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható, — az osztr. tartományok számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárban, Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

BAKSAY SÁNDOR.

Gyalog-ösvény

ELBESZÉLÉSEK

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.

KÉT KÖTET.

Ára füzve 4 frt. — Vászokötésben 5 frt.

TARTALOM: I. kötet, Pusztai találkozás. — Jobb kezem. — Ispéró. — II. kötet, Nagymama karácsonya. — Csudálatos történet. — Patak banya.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható — az osztr. tartom. számára Szelinski György cs. kir. egyet. könyvtárban, Bécsben I., Stephansplatz Nr. 6.

Magyar klasszikusok új kiadása.

Kölcsey Ferencz

MINDEN MUNKÁI.

Harmadik bővített kiadás.

Kölcsey Ferencz munkáinak harmadik kiadása tíz kötetre rúg. E tíz kötetet 40 füzetben bocsátjuk közbe, melyek mindegyike 5—6 lnyvi terjedelemmel bir és egyenként 30 kr.-val kapható.

Eddig megjelent az I. és II. füzet.

Az egyes füzetek gyorsan egymásután adatkak ki.

Magyar klasszikusok új kiadása

czím alatt füzetes vállalatot indítunk meg, melyből először is Kölcsey Ferencz összes munkáit nyújtjuk a t. közönségnek harmadik, újonnan átnézett és bővített kiadásban. A vállalat gyors egymásutánban hozni fogja Kisfaludy Sándor összes munkáinak már készülöben levő új teljes kiadását, Kisfaludy Károly minden munkáinak ugyancsak új kiadását, továbbá Bajza, Czuczor, Berzsenyi munkáit, és ezek mellett közbe-közbe Csokonai, Virág Benedek, Dayka Gábor, Szentjóni, Szabó. Bacsányi, Verseghy, Gyöngyösi István és mások irodalomtörténeti becsükön kívül méy ma is költői értékkel biró műveit.

Franklin-Társulat

magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapest.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható, — az osztrák tartom. számára Sze-linski György cs. k. egy. könyvtárban Bécsben, I., Stefanspl. 6.

Életiskola.

Gyöngymondatok, aranyigazságok a bel-és külföldi remekirók munkáiból.

Két kötet. Második kiadás.

A két kötet csinos vászonkötésben 2 frt.

Tartalom: Szerelem és házasság. — Férfi és nő. — Háztartás. — Nevelés. — Bölcsesség. — Társaság. — Természet. — Lélektan. — Vallás. — Vegyesek. — Emlékkönyv.